

SLUTEVALUERING AF PROJEKTET 'JEG TIL OS'

Rapport / November 2024

Maja Pilgaard & Maria
Elisabeth Nissen Jensen

Idrættens
Analyseinstitut

SLUTEVALUERING AF PROJEKTET 'JEG TIL OS'

Titel

Slutevaluering af projektet 'Jeg til Os'

Forfatter

Maja Pilgaard & Maria Elisabeth Nissen Jensen

Rekvirent

Frivilligcenter Mors med støtte fra Den A.P. Møllerske Støttefond

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

FGU-elev

Pris

Udgivelsen kan downloades på www.idan.dk

Udgave

1. udgave, Aarhus, november 2024

ISBN

978-87-94468-42-8 (pdf)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Forord	6
Resumé	8
Del 1 - bevægelsesvenner	8
Del 2 - bevægelsesuvante børn	9
Del 3 - Samarbejde på tværs af lokale aktører	10
Indledning - projektets fokus og formål	11
Evalueringens fokus og formål	12
Justeret evalueringsfokus	12
Læsevejledning	14
Del 1: Bevægelsesvenner	15
Overvejelser om uddannelsesforløbet på FGU	15
Monitorering af uddannede bevægelsesvenner	16
Uddannelse af bevægelsesvenner i samarbejde med FGU	17
Opsummering - bevægelsesvenner	32
Del 2: Bevægelsesuvante børn	34
Centrale potentialer	35
Centrale opmærksomhedspunkter	36
Opsummering - bevægelsesuvante børn	39
Del 3: Samarbejde på tværs af lokale aktører	41
Opsummering - samarbejde på tværs af lokale aktører	46
Afrunding	48
Litteratur	51
Bilag 1: Billeder fra snap-log øvelse med FGU-elever	52

Forord

Hver dag tropper tusindvis af danskere op i de lokale idrætshaller til motion og fællesskab, ofte ført an af frivillige trænere og hjælpetrænere. Foreningslivet i Danmark kører mange steder rigtig godt, og på tværs af køn, alder og aktivitet finder man flere steder tegn på vækst.

Undersøgelser viser dog, at tilbøjeligheden til at dyrke idræt i foreningsfællesskaber er forbundet med betydelig social skævhed. Er forældrene udfordret på økonomi, står de uden for arbejdsmarkedet eller kommer fra et ikke-vestligt land, daler sandsynligheden for idrætsdeltagelse hos børn (Petersen, 2024; Rask et al., 2022).

Dertil kommer, at børn med fysiske, kognitive eller psykiske sårbarheder (f.eks. ADHD, ADD, autisme mv.) i mindre grad end andre børn dyrker idræt i den lokale forening (Pilgaard et al., 2022).

Hvis man gerne vil sikre lige muligheder for alle børn og unge i foreningslivet, er der altså masser af gode grunde til at satse ekstra på at hjælpe bevægelsesuvante (foreningsuvante) børn ind i de lokale foreningsfællesskaber, hvilket er afsættet for projekt 'Jeg til Os' på Mors, som er støttet af Den A.P. Møllerske Støttefond.

Morsø Kommune fremstår i en undersøgelse af frivillighed som den mest frivillige kommune i landet målt på antallet af frivillige relativt til befolkningstallet (Ibsen, 2024). Derfor har det været nærliggende med et projekt, der griber fat i civilsamfundet for at sikre hjælp til de målgrupper, som aktuelt står uden for de aktive fællesskaber.

Projektet har haft tre hovedindsatser i arbejdet med at hjælpe bevægelsesuvante børn ind i foreningslivet:

1. Uddanne bevægelsesvenner i samarbejde med FGU og Ungdomsskolen på Mors og koble disse til bevægelsesuvante børn
2. Udvikle og understøtte lokale foreninger i deres sociale engagement
3. At skabe og styrke et tværgående samarbejde mellem lokale aktører.

Projektets fundament bygger derved på budskabet fra Højskolesangen af Per Krøis Kjærsgaard, 'Gi os Lyset tilbage': *"Fællesskab fødes, når jeg bliver til os"*. I projektbeskrivelsen står der således, at:

'Det gælder også her. Alle parter løfter deres del til fordel for børn og unge – så jeg bliver til os'.

Projektbeskrivelsen, Jeg til Os.

Denne evaluering ser nærmere på, hvilke indsatser projektet igangsatte i arbejdet med bevægelsesuvante børn og unge og samler op på projektets erfaringer, udfordringer og potentialer.

Tak til projektgruppen fra Frivilligcenter Mors for at invitere Idrættens Analyseinstitut (Idan) med på opgaven som ekstern evaluator, og også tak til Den A.P. Møllerske Støttefond for at muliggøre vidensopsamling fra projekter som dette og for god sparring i forløbet.

Endelig skal lyde en stor tak til informanter, både elever og personale fra FGU Mors, lokale foreninger, samarbejdspartnere, forældre og uddannede bevægelsesvenner, som har bidraget med vigtige perspektiver til evalueringen.

Aarhus, november 2024

Resumé

Del 1 - bevægelsesvenner

Projektet 'Jeg til Os' havde til formål at uddanne FGU-elever til at blive bevægelsesvenner, som kunne støtte børn i at deltage i bevægelsesaktiviteter. En central hypotese var, at eleverne gennem undervisningen kunne opnå de nødvendige kompetencer til at varetage denne rolle, og at de selv kunne opnå positive gevinster ved at være noget for andre.

Del 1 viser, at det var udfordrende at få gang i samarbejdet og dermed uddannelse af bevægelsesvenner, primært pga. misforståelser og uklarhed om rollefordeling mellem projektleder og FGU. Efter de første vanskeligheder gik det nemmere, og 85 bevægelsesvenner er uddannet i projektperioden i samarbejde med FGU, Ungdomsskolen og en lokal friskole.

Evalueringen peger på både potentialer og opmærksomhedspunkter ved at rekruttere bevægelsesvenner blandt FGU-eleverne, som uddybet i evalueringens del 1.

Potentialerne:

- FGU-eleverne forstår opgaven som bevægelsesven og har positive forventninger til sig selv i rollen.
- FGU-eleverne opnår positivt udbytte af uddannelsen som bevægelsesven, uagtet at ingen efterfølgende er endt som bevægelsesven med en en-til-en kontakt til et barn.
- Kombinationen af teori og praksis, hvor bevægelsesvennerne stifter bekendtskab med lokale foreninger, virker særligt meningsfuldt som led i uddannelsen.
- Dertil virker eleverne generelt motiverede for tanken om at 'være noget' for yngre børn jf. projektets grundlæggende tanke med 'Jeg til Os'.

Omvendt opstår en række opmærksomhedspunkter, som understreger, at det i praksis kan være vanskeligt at lykkes med ambitionen om at gøre FGU-elever til bevægelsesvenner.

- Der opstår en række praktiske barrierer som tidspunkter og transport, som udfordrer elevernes mulighed for at møde op og støtte børnenes vej til foreningen.
- FGU-eleverne oplever dertil en række barrierer eller bekymringer, som gør det svært for dem at forestille sig, de kan tage rollen som bevægelsesven på sig. Ifølge nogle af dem skyldes det en følelse af ikke at kunne leve op til krav om stabilitet og ordentlighed, som, de beskriver, er vigtigt for de bevægelsesvante børn.
- Endelig er projektet ikke lykkedes med at sikre en tæt relation og dermed et match mellem bevægelsesvenner og lokale foreninger eller børn, som skulle føre til arbejdet som bevægelsesven efter endt uddannelse.
- I den forbindelse bør det dog nævnes, at projektet foruden arbejde med FGU-målgruppen også forsøgte sig med andre tiltag (prøvehandlinger), som f.eks. uddannelse af bevægelsesvenner i samarbejde mellem ungdomsskole og en lokal forening, samt som led i et valgfag på en lokal friskole. Her er tale om en anden målgruppe af unge, som kendetegnes ved, at flere af dem i forvejen er foreningsaktive og -frivillige.

Del 2 – bevægelsesuvante børn

Helt centralt i projektet 'Jeg til Os' var et ønske om at sikre bevægelsesuvante børn på Mors en hjælpende hånd til at blive en del af de lokale foreningsfællesskaber.

Projektet lykkedes ikke med at matche nogle børn med bevægelsesvenner, men gennemførte i stedet forskellige prøvehandlinger, herunder opstart af et særligt tilrettelagt tilbud i samarbejde mellem en skole og en forening.

Erfaringerne fra projektet viser:

- at de bevægelsesuvante børn findes, og at fokus i projektet dermed har været relevant.
- at præstationsfrie og tilpassede bevægelsestilbud giver grobund for succesoplevelser og bliver hilst velkomment af forældrene til de børn, der deltager i det oprettede tilbud.
- at tilbud i forlængelse af skoledagen og geografisk placeret i skolens idrætsfaciliteter er meget appellerende til børn med diagnoser, som har det svært med skift og mange indtryk.

Dertil peger evalueringen på en række opmærksomhedspunkter, der kan være med til at forklare, hvorfor det ikke lykkedes at rekruttere enkeltstående børn, der kunne matches med bevægelsesvenner:

- Det er ikke realistisk at få fagprofessionelle til at henvise børn og familier til tilbud eller bevægelsesvenner, der ikke er tydeligt etableret og formidlet.
- Dertil var det ikke tydeligt for mange forskellige aktører, herunder også for forældrene hvad projektet 'Jeg til Os' og 'bevægelsesvenner' gik ud på.
- Der kan være behov for tidsmæssige forskydninger i projekter som dette, så første halvdel handler om at komme godt på plads i konkrete samarbejder og få udviklet konkrete tilbud og rammer, som man efterfølgende kan fokusere på at rekruttere børn til.
- Dertil viste evalueringen, at børnenes behov for stabilitet og trykke voksne i fritidstilbuddet kræver, at de unge og voksne, som skal varetage rollen som bevægelsesven, kan leve op til netop dette behov.
- For at rekruttere børn er det derfor væsentligt fremadrettet at fokusere på FGU-eleverne i rollen som 'sociale hjælpetrænere' frem for eneansvarlige. Erfaringerne fra projektet viser nemlig, at FGU-eleverne kan bidrage med noget ganske særligt til bevægelsesuvante børn, da børnene ofte kan spejle sig i den unge FGU-elev (ligeledes også italesat under del 1).

Del 3 – Samarbejde på tværs af lokale aktører

Projektets sidste fokus har været på at understøtte lokale foreningers sociale engagement og styrke samarbejdet på tværs af lokale aktører på Mors.

Evalueringen viser en række positive holdninger, velvilje og interesse for projektet og tankerne bag 'Jeg til Os' blandt de samarbejdende aktører, som også afspejles i f.eks. samarbejdet med FGU ved elevernes praksisforløb i lokale foreninger og sportsklubber.

- Selvom relativt få konkrete handlinger nåede at blive realiseret i løbet af projektperioden, nævner flere foreninger, at projektet har introduceret et nyt socialt mindset, hvor der tænkes længere end blot sporten. Der er kommet et skærpet fokus på at inkludere dem, der ikke er aktive og at skabe et mere socialt miljø.
- Foreningerne ser en fordel i at samarbejde med skoler for at lykkes med at række ud til de målgrupper, der ikke kommer i foreningen af sig selv. Skolerne har bedre forudsætninger for at identificere og rekruttere bevægelsesrelevante børn.
- Der har ikke i projektperioden været et samarbejde med SFO'en, men evalueringen viser, at det ville være en fordel også at have denne aktør med, når skolen indvilliger i at samarbejde.

Der har dog også været udfordringer med samarbejdet:

- Mange af de involverede aktører har for eksempel en fælles oplevelse af, at de i lang tid forholdt sig afventende til, at 'projektet kom i gang', og de har været usikre på deres egen rolle.
- Samtidig har det været vanskeligt at konkretisere samarbejdet fra positive tilkendegivelser til igangsættelse af konkrete tilbud. Her har været behov for tydeligere styring og koordinering.
- Evalueringen understreger i den forbindelse, at der er en hårfin balance for en projektleder, der på den ene side at være meget proaktiv og styrende for at sikre opstart af nye samarbejder, mens der på den anden side skal være tanke på bæredygtige samarbejder, som ikke falder til jorden, når fondsmidler til en projektleder ophører.
- Endelig ser foreningerne potentiale i at samarbejde med hinanden, men har ikke i løbet af projektperioden fået konkretiseret disse samarbejder. Her kan også være behov for, at en projektleder hjælper med opstarten og sikrer nogle konkrete elementer at samarbejde om og konkrete aftaler på tværs af f.eks. sociale foreninger og frivillige foreninger.

Indledning - projektets fokus og formål

Projekt 'Jeg til Os' er et treårigt projekt udviklet af Frivilligcenter Mors i samarbejde DGI Nordjylland, FGU Nordvest og Morsø Kommune. Projektet er støttet af Den A.P. Møllerske Støttefond, og har haft til formål at sikre, at bevægelsesuvante børn og unge på Mors bliver mere fysisk aktive i fritiden, finder bevægelsesglæde og opnår trivsel i aktiviteter i fællesskab med andre.

Projektet har udelukkende haft fokus på at øge den fysiske aktivitet gennem foreningslivet som metode - konkret ved at gøre bevægelsesvenner og bevægelsesuvante børn bekendt med det at gå til idræt og være en del af en idrætsforening.

Projektet har i udgangspunktet formuleret fem konkrete mål:

- At give bevægelsesuvante børn og unge på Mors mere bevægelse i fritiden.
- At skabe et samarbejde om målgruppen mellem øens foreninger, FGU Nordvest og Morsø Kommune.
- At uddanne bevægelsesvenner, så deres opfattelse af sig selv flyttes fra 'marginaliseret' til 'integreret', og så de samtidig kvalificeres til at hjælpe udsatte børn til bevægelsesintegration i foreningslivet.
- At placere bevægelsesvenner i foreningernes mangeartede frivillige opgaver.
- At udvikle og tilbyde foreningerne redskaber, så de kan udvikle deres sociale engagement på både frivillig- og bestyrelsesniveau.

Dertil blev opstillet en lang række succeskriterier:

- At minimum 180 børn/unge har tilknytning til projektet ved deltagelse i én eller flere aktiviteter.
- Der er uddannet minimum 75 bevægelsesvenner i regi af FGU Nordvest og Ungdomsskolen Mors i løbet af projektperioden.
- Der skal minimum etableres 30 relationer med bevægelsesvenner.
- At udfordringer med befordring til og fra aktiviteter er afdækket, og at der er forslag til samt afprøvet nye metoder til at løse udfordringen.
- At minimum 5 foreninger har udviklet nye aktiviteter i løbet af projektperioden, der tilgodeser målgruppen eller dele af den.
- At minimum 25 pct. af kommunens idrætsforeninger m.fl. udbyder aktiviteter i løbet af projektperioden, hvor bevægelsesuvante børn og unge kan inkluderes.
- At der er gennemført minimum 3 opkvalificerende workshops for foreninger og relevante ressourcepersoner.
- At 75 foreningsfrivillige har været i berøring med projektet på en måde, der styrker deres kompetencer til at integrere bevægelsesuvante i aktiviteter.
- At 70 pct. af alle, der modtager fritidspas og samtidig inkluderes i projektet, er aktive hele sæsonen.

Alt i alt et ambitiøst projekt med mange sideløbende indsatser, som samlet set handler om at udvikle lokale aktørers fokus på bevægelsesuvante børn og unge, deres samarbejde om at gøre idræt og bevægelse tilgængeligt for målgruppen samt deres kompetencer i forhold til målgruppen.

Evalueringsens fokus og formål

Med afsæt i ovenstående var evalueringens formål afgrænset til oprindeligt at give svar på, i hvilket omfang og med hvilke metoder projektet lykkes med at involvere bevægelsesuvante børn og unge i aktive fællesskaber og opnå bevægelsesglæde og trivsel.

Således var fokus rettet mod de uddannede bevægelsesvenner og de bevægelsesuvante børn med ønske om at besvare følgende spørgsmål:

- Hvorvidt og i hvilken grad lykkes projektet med at uddanne bevægelsesvenner og matche dem med bevægelsesuvante børn/unge?
- Hvorvidt opnår bevægelsesvennerne øget trivsel og bevægelsesglæde i rollen som bevægelsesven?
- Hvorvidt og hvordan lykkes det at etablere samarbejde på tværs af lokale aktører?
- Hvorvidt og i hvilken grad lykkes det at rekruttere bevægelsesuvante børn og unge og skabe bevægelsesglæde og trivsel via deltagelse i aktive fællesskaber?

Justeret evalueringsfokus

Som med mange andre udviklings- og metodeafprøvningsprojekter opstod der også i 'Jeg til Os' en række uforudsete ændringer i projektet, som gjorde, at der meget sent i projektet endnu ikke var foretaget match mellem bevægelsesvenner og bevægelsesuvante børn. Projektet har alligevel opnået værdifuld læring i den proces, som evalueringen herunder samler op på.

Centrale ændringer i projektperioden:

- Skift af projektleder
- Praktikforløb for FGU-elever på uddannelsen i samarbejde med foreninger
- Uddannelse af bevægelsesvenner gennem ungdomsskolen i samarbejde med en forening
- Uddannelse af bevægelsesvenner som valgfag i udskolingen på en lokal friskole
- Etablering af et særligt tilrettelagt hold i samarbejde mellem en skole og en forening
- Arbejde med 'ung til ung', hvor bevægelsesvenner i en forening fik til opgave at arbejde med rekruttering af bevægelsesuvante unge gennem et socialt arrangement, hvor der også skulle spilles volleyball.

Ændringerne gjorde samtidig, at evalueringens oprindelige fokus på at måle udvikling i trivsel og bevægelsesglæde hos både bevægelsesvennerne og de bevægelsesuvante børn ikke var muligt. Derfor ændrede evalueringen fokus fra et kvantitativt til et mere

kvalitativt design for at komme tættere på de refleksioner og forestillinger, bevægelsesvennerne fra FGU havde, samt de erfaringer samarbejdspartnerne gjorde sig løbende i den udvikling, der foregik i projektet.

Her var særligt fokus på samarbejdet med FGU i forhold til at uddanne bevægelsesvenner, samt det hold for 'bevægelsesuvante børn', der blev oprettet i projektet, som alternativ til at matche enkelte børn med enkelte bevægelsesvenner ude i de lokale foreninger.

Tabel 1. Oversigt over evalueringsspørgsmål og metode

Evalueringsspørgsmål/fokus:	Metode
Hvorvidt og i hvilken grad lykkes projektet med at uddanne bevægelsesvenner og matche dem med idrætsuvante børn/unge?	<p>Monitorering af antal uddannede bevægelsesvenner</p> <p>Monitorering af antal match med bevægelsesuvante børn</p>
Hvilke potentialer og opmærksomhedspunkter opstår i samarbejdet med FGU som samarbejdspartner?	<p>Indsigt i FGU som ungdomsuddannelse</p> <p>Indsigt i FGU-elever som målgruppe, herunder fokusgruppeinterviews samt implementering af snap log-metode for at afdække de unges syn på og forståelse af opgaven som bevægelsesven</p> <p>Spørgeskema til samtlige bevægelsesvenner i forbindelse med første undervisningsgang¹</p> <p>3 x fokusgruppeinterview med FGU-elever (heraf ét opfølgende interview med de samme elever efter 6 mdr.)</p> <p>Interview med FGU-underviser</p> <p>Interview med FGU-leder</p>
Hvorvidt lykkes det at rekruttere bevægelsesuvante børn og skabe bevægelsesglæde og trivsel via deltagelse i aktive fællesskaber?	<p>Observation af træning med bevægelsesuvante børn</p> <p>Interview med 6 forældre/plejeforældre til deltagende børn</p> <p>Interview med uddannet bevægelsesven</p>
Hvorvidt og hvordan lykkes det at etablere samarbejde på tværs af lokale aktører?	<p>Deltagelse i workshop med foreninger</p> <p>Interview med tre foreninger</p> <p>Fokusgruppeinterview med skole som samarbejdspartner</p> <p>2 x interview med projektleder</p>

¹ Spørgeskemaerne blev besvaret af relativt få respondenter (i alt 23 ud af 75 uddannede bevægelsesvenner), hvorfor evalueringen har valgt ikke at medtage disse svar. Oprindeligt var fokus på at måle udvikling på en række parametre, herunder de unges oplevede trivsel før og efter erfaring som bevægelsesven. Da næsten ingen opnåede erfaring i koblingen til et bevægelsesuvariant barn, forsvandt det centrale formål med spørgeskemaundersøgelsen.

Læsevejledning

Evalueringen består af tre dele, hvor fokus er på at opsamle centrale potentialer og opmærksomhedspunkter:

Del 1 har fokus på bevægelsesvennerne, herunder en oversigt over antal uddannede samt perspektiverne ved brug af bevægelsesvenner. Evalueringen har primært fokus på de bevægelsesvenner, der blev uddannet i samarbejde med FGU, for at stille skarpt på de potentialer og udfordringer, der knytter sig til lige præcis denne målgruppe og for at belyse evalueringsspørgsmålene:

- Hvorvidt og i hvilken grad lykkes projektet med at uddanne bevægelsesvenner?
- Hvilke potentialer og opmærksomhedspunkter opstår i samarbejdet med FGU som samarbejdspartner?

Del 2 har fokus på de bevægelsesuvante børn. Da der ikke som sådan foregik individuelle 'match' mellem bevægelsesvenner og bevægelsesuvante børn i projektperioden, bygger indsigterne i del 2 på kvalitative data relateret til det særligt tilrettelagte hold, som blev etableret i et samarbejde mellem en skole og en forening i projektperioden. Del 2 belyser potentialer og opmærksomhedspunkter i relation til svar på evalueringens spørgsmål:

- Hvorvidt lykkes det at rekruttere bevægelsesuvante børn og skabe bevægelsesglæde og trivsel via deltagelse i aktive fællesskaber?

Del 3 ser overordnet på de samarbejder, som foregik i projektperioden. Del 1 og 2 berører allerede elementer i forskellige samarbejder, som opstod i projektet i henhold til uddannelse af bevægelsesvenner og tiltag for bevægelsesuvante børn. Del 3 samler op på centrale læringer fra projektet og beskæftiger sig med evalueringens sidste undersøgelsesspørgsmål:

- Hvorvidt og hvordan lykkes det at etablere samarbejde på tværs af lokale aktører?

Del 1: Bevægelsesvenner

Projekt 'Jeg til Os' første hovedindsats, ifølge projektbeskrivelsen, var udvikling og løbende justering af en metode til at uddanne bevægelsesvenner. Bevægelsesvennerne skulle rekrutteres og uddannes fra FGU Nordvest og Ungdomsskolen Mors, og derefter matches med bevægelsesuvante børn.

Uddannelse af bevægelsesvenner i samarbejde med FGU er hovedfokus i evalueringen, og derfor udgør størstedelen af evalueringens fokus denne aktør med blik på erfaringer med både FGU som samarbejdspartner, FGU-eleverne som målgruppe i 'Jeg til Os' samt erfaringer fra uddannelsesforløbet til bevægelsesvenner.

I projektbeskrivelsen fremgår det, at forventningerne til en bevægelsesven omfatter flere forskellige aspekter. Nogle er af praktisk karakter, såsom at hjælpe med buskørsel eller huse idrætsudstyr. Andre er af social karakter, f.eks. at fungere som bindeled mellem forening, barn og familie eller støtte barnets tilknytning til aktiviteten. Endelig er der forventninger af kommunikativ karakter, som at videreformidle information om barnet, hvis der er særlige sociale hensyn, der bør tages af trænere og ledere i foreningen, så barnet bedst muligt kan blive en del af fællesskabet.²

Som en del af de unges forløb på de to uddannelsessteder skulle de indgå i et kursusforløb, hvortil der blev udarbejdet relevant undervisningsmateriale.

Den teoretiske del bestod af en række elementer sammensat af én af de første FGU-undervisere på AGU³ sporet. Indholdet i undervisningen var f.eks. kommunikation, konflikt-håndtering og kropssprog.

Overvejelser om uddannelsesforløbet på FGU

FGU afprøvede forskellige modeller for undervisningen. Indledningsvist, og for at komme i gang med projektet, var 'Bevægelsesven' et valgfag. Senere blev 'Bevægelsesven' en del af et allerede etableret linjeforløb (Omsorg og Sundhed) for igen at blive afprøvet som et valgfag, eleverne aktivt kunne vælge til.

Overvejelserne om forløbets placering går, ifølge FGU-lederen, på, at det kan noget forskelligt, alt efter hvad man vil med det. Placeres det som et obligatorisk forløb frem for et valgfag, opstår der en større grad af ejerskab for det i fællesskab, og det giver mulighed for at se det ind i en større kontekst. Som valgfag 'hives det ud' af den øvrige uddannelse, og kun få elever gennemgår uddannelsen, hvilket ikke giver samme fællesskabsfølelse eller fælles forankring.

² Projektbeskrivelsen 'Jeg til Os' s. 5

³ Almen Grunduddannelse. På FGU kan man også tage PGU (Produktions Grunduddannelse) Og EGU (Erhvervs Grunduddannelse)

Omvendt sikrer man gennem valgfagsmodellen, at dem, der gennemgår uddannelsesforløbet, er motiverede og interesserede i rollen som bevægelsesven, mens der gennem et obligatorisk forløb kan være elever uden interesse i den rolle. Dog kan der være elever, som i udgangspunktet ikke er interesserede, men som opdager en interesse gennem forløbet, de ikke havde regnet med. Der er altså en række fordele og ulemper at overveje i forhold til uddannelsens placering.

En af underviserne nævner, at han godt kan lide ideen om, at eleverne aktivt vælger at deltage, men han forventer, at det fremover vil blive en del af et obligatorisk temaforløb på et hold. For eksempel overvejer de at afprøve et 'helhedsorienteret forløb', hvor uddannelsen til bevægelsesven integreres. Der er derfor stadig en udviklingsproces i gang på FGU i forhold til at finde den bedste måde at planlægge og implementere bevægelsesven-forløbet på i undervisningen.

Monitorering af uddannede bevægelsesvenner

Der er i projektperioden uddannet i alt 85 bevægelsesvenner. Det overstiger målsætningen om minimum 75, og tabel 2 viser, hvorfra de er uddannet.

Tabel 2. Oversigt over uddannede bevægelsesvenner

Hold	FGU	Ungdomsskolen	I anden sammenhæng
Hold 1	4	8	1 (1:1 forløb med projektleder)
Hold 2	7	9	29 (elever uddannet i samarbejde med lokal skole, 2023)
Hold 3	6	9 (uddannet i en idrætsforening i samarbejde med ungdomsskole)	5 (elever uddannet i samarbejde med lokal skole, 2024)
Hold 4	7		
Total	24	26	35

Monitoreringen er gennemført af projektleder og sendt til Idan pr. 1. sept. 2024.

Uddannelse gennem FGU

I alt blev 24 elever uddannet via FGU i projektperioden, hvilket er lidt færre end der blev uddannet gennem ungdomsskolen og andre sammenhænge. De følgende afsnit i evalueringen ser nærmere på årsagerne.

Uddannelse gennem Ungdomsskolen

Der er uddannet 26 bevægelsesvenner gennem ungdomsskolen, men det var ifølge projektlederen vanskeligere end ventet at rekruttere unge til forløb gennem ungdomsskolen. Oplevelsen var dels, at de unge havde svært ved at forstå, hvad en 'uddannelse til bevægelsesven' egentlig var, dels at de ikke kunne afse tid til uddannelsens omfang. Derfor valgte projektlederen i samarbejde med ungdomsskolen undervejs at reducere i

uddannelseslængden fra 6 x 3 timer til 2 x 2,5 time⁴. Projektlederen fortæller her om samarbejdet med ungdomsskolen og de udfordringer, de mødte i rekrutteringen til uddannelsen:

”Det har været svært at sælge et koncept som ’bevægelsesvenner’ i ungdomsskolen. Og de skal jo hele tiden udvikle sig i forhold til, hvad de unge mennesker gerne vil (...) Det var svært at få de unge mennesker interesseret i tilbuddet. Så det der med bare at sætte tilbuddet op i deres tilbudskatalog, som de sender ud til skolestart. Det har ikke været en succes. Altså SSP-koordinatoren har været nødt til at skulle ud og rekruttere personligt de her unge mennesker, og hun også været superdygtig, fordi der har jo så trods alt været 26 i alt, der blev tilmeldt.”

Projektleder

Det sidste hold bevægelsesvenner blev uddannet i et samarbejde mellem en forening og ungdomsskolen, hvilket skabte en tættere relation mellem foreningen og de unge. Det muliggjorde desuden rekruttering af unge, som i forvejen var en del af den forening, hvor uddannelsen foregik.

Projektlederen giver i projektets slutfase udtryk for, at uddannelsen som bevægelsesven fremadrettet bør placeres i de lokale foreninger som en form for ’hjælpetræneruddannelse’ frem for at kalde det ’bevægelsesven’. Dels fordi retorikken er nemmere for foreninger og unge at forholde sig til, dels fordi der netop er behov for en tæt forbindelse til de lokale foreninger. Både i forhold til rekruttering til uddannelsen, og hvis man vil sikre, at de unge også efterfølgende ender som bevægelsesvenner i en forening. Relationen, eller hjælp til at få skabt en relation mellem bevægelsesven og forening, er en afgørende læring, som også kommer til udtryk i samarbejdet med FGU, som også bliver uddybet i næste afsnit vedrørende ’Uddannelse af bevægelsesvenner i samarbejde med FGU’.

Uddannelse i andet regi

Som det fremgår af tabel 2, er et flertal uddannet i samarbejde med en lokal friskole, hvor mange elever i 2023 fik mulighed for at blive bevægelsesvenner som led i et fag i 6.-7. klasse. Det er altså en helt tredje aktør end planlagt og samtidig en noget anden og yngre målgruppe af unge, end det først var tænkt gennem samarbejdet med FGU.

Flere af eleverne på friskolen var i forvejen tilknyttet en lokal idrætsforening, som holder til i idrætsfaciliteter i forbindelse med skolen, så her var flere af eleverne allerede involveret i klubben som hjælpetrænere, og de fik gennem ’Jeg til Os’ mulighed for et uddannelsesforløb med fokus på arbejdet med bevægelsesuvante børn som målgruppe. Evalueringen har ikke haft mulighed for at følge op på disse unge efter endt uddannelsesforløb.

Uddannelse af bevægelsesvenner i samarbejde med FGU

I oktober 2017 blev der indgået en politisk aftale som hed: *’Bedre veje til uddannelse og job’*, og i kølvandet herpå kom oprettelsen af FGU. I august 2019 startede de første elever rundt om i Danmark. Formålet var og er stadig at klargøre eleverne til at kunne gennemføre en

⁴ Oprindeligt var uddannelsesforløbet i Ungdomsskolen tænkt som et ’Unge i Front’-forløb, som er en uddannelse udbudt af DGI. Med den reducerede version kunne eleverne ikke modtage et DGI-diplom.

ungdomsuddannelse og/eller opnå ufaglært beskæftigelse (Folketingets Statsrevision, 2024).

Dertil fremgår det af FGU's formålsbeskrivelse kap. 1 §2 bl.a., at FGU skal:

- styrke elevens selvstændighed og faglige, personlige og sociale udvikling og kompetencer
- styrke elevens samfundsengagement, demokratiske dannelse og kompetencer til aktiv deltagelse i demokratiet og samfundslivet som ligeværdig borger i et demokratisk fællesskab.

Elementer som gør, at samarbejdet med projekter som 'Jeg til Os' giver rigtig god mening. Det fremgår endvidere af kap. 6 §41 stk. 2, at FGU-institutionerne kan bestemme at indgå samarbejder og partnerskaber med bl.a. lokalsamfundets forenings- og fritidsliv, der kan bidrage til opfyldelsen af FGU's formål.

FGU havde forud for samarbejdet om 'Jeg til Os' allerede et andet samarbejde med Frivilligcenter Mors⁵, som gav dem lyst til at videreudvikle et nyt projekt:

"Det [forrige projekt, red.] skabte bare noget meget, meget fint. Det der med, at man pludselig kan se, hvad det kunne gøre for vores målgruppe at gøre noget for nogen."

FGU-leder

FGU lavede derfor en interesselikvidgivelser i forbindelse med ansøgningen til 'Jeg til Os', og de var særligt interesserede i bevægelseelementet, fordi de gennem kendskab til FGU-målgruppen godt kunne se, at det kunne give eleverne noget værdifuldt.

FGU-elever som oplagt målgruppe i 'Jeg til Os'

FGU-eleverne kendetegnes ved at være unge under 25 år, der, før deres optag på FGU, ikke har gennemført eller været i gang med en ungdomsuddannelse og heller ikke er i beskæftigelse. Det er unge, som har brug for en forberedende indsats for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse (Børne- og Undervisningsministeret, u. å.). De er af forskellige årsager 'havareret' i uddannelsessystemet, inden de er kommet i gang og er i flere tilfælde mere udfordrede end gennemsnittet af de unge under 25 år, som ikke er i job eller uddannelse (Madsen, 2022).

En evalueringsrapport fra Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) viser, at gruppen af FGU-elever på landsplan, er udfordret af komplekse og mangeartede udfordringer:

⁵ Projektet hed 'Erindringsbilleder' og udsprang af at en ensomhedsproblematik blandt ældre efter Corona. To unge blev matchet med en ældre, og fik til opgave at høre den ældres livshistorie. Produktet blev noveller og historier som de unge udarbejdede. Og udbyttet var stort for både unge og ældre, ifølge FGU.

”Elevgruppen spænder fra elever med begrænsede danskkundskaber, psykiatriske diagnoser, misbrugsproblematikker, adfærdsforstyrrelser, kognitive funktionsnedsættelser eller blot behov for faglig supplering.”

Madsen, 2022

Samtidig er det en ungegruppe, hvor mindre end halvdelen (40 pct.) opfylder WHO’s minimumsanbefalinger for fysisk aktivitet (Rosenkilde et. al., 2024, s. 9). Dertil har ca. hver tredje elev et stillesiddende aktivitetsniveau i fritiden, men ca. halvdelen ønsker at være mere fysisk aktive i fritiden (Ibid.).

Det var derfor oplagt at tænke FGU eleverne ind som bevægelsesvenner. Det synes i udgangspunktet at være en win-win-situation at give FGU-eleverne en meningsfuld opgave med at hjælpe bevægelsesuvante børn til at deltage i foreningslivet. Hypotesen var da også, at eleverne selv ville opnå øget selvværd, resiliens og et større aktivitetsniveau gennem rollen som bevægelsesven:

”Bevægelsesvenner som metode er i overensstemmelse med en teoretisk resiliens tankegang: Det bedste du kan gøre for at bygge dig selv op, er at gøre noget for andre.”

Projektbeskrivelse, Jeg til Os, s. 6

Evalueringen viser, at elementer i hypotesen giver rigtig god mening. Bl.a. oplever de unge en række positive gevinster gennem uddannelsen, mens selve tanken om efterfølgende match med et sårbart barn og forventninger om stabil tilknytning, samt hele organiseringen rundt om at sikre match, viser sig at være skrøbeligt. De følgende afsnit uddyber både potentialer og opmærksomhedspunkter for at lykkes med at uddanne FGU elever i ’Jeg til Os’.

Boks 1: Centrale potentialer og opmærksomhedspunkter med bevægelsesvenner gennem FGU

Centrale potentialer	Centrale opmærksomhedspunkter
Eleverne forstår opgaven som bevægelsesven og har positive forventninger til sig selv.	Opstartsvanskeligheder grundet misforståelser.
Eleverne opnår positivt udbytte af uddannelsen til bevægelsesven.	Tidspunkter og transport som praktiske udfordringer i samarbejdet.
Kombination af teori og praksis er særligt meningsfuldt.	FGU-eleverne oplever barrierer i rollen som bevægelsesven.
Eleverne er motiverede for tanken om at ’være noget’ for yngre børn.	Behov for relation og kendskab mellem forening og bevægelsesvenner.

Centrale potentialer

FGU-eleverne forstår opgaven som bevægelsesven

Én af hypoteserne i projekt 'Jeg til Os' har været, at man gennem undervisningen kan klæde eleverne på til at varetage opgaven som bevægelsesven. Evalueringen viser, at det lykkedes FGU-underviserne at skabe en forståelse hos eleverne af, hvad det vil sige⁶. Også selvom det ikke er blevet omsat til, at FGU-eleverne er blevet matchet med et barn og er kommet i gang, kan det være et væsentligt udbytte af undervisningen, som kan bruges i andre sammenhænge. Her følger et udpluk af de udtryk, FGU-eleverne nævner i forhold til, hvad en bevægelsesven er:

"'At gå hånd i hånd', 'Nærvær i et kram', 'Ta' springet med hjælp', 'Hjælpsom', 'Fællesskab og kampånd'."

FGU-elever, hold 2

Derudover fortæller en elev om værdien for barnet ved at have en bevægelsesven:

"Det skaber sådan tryghed for barnet, at man ikke skal alene afsted. Så man har en støtte. For det kan jo godt være svært for dem, som ikke har venner at følges med, så hvis de har andre end sine venner, så er det jo nemmere at have en voksen med, der ligesom kan snakke med de voksne og få dem godt af sted."

Elev, FGU

Citatet viser, at eleven forbinder det at være bevægelsesven med én, der skaber tryghed, og som udfylder et tomrum for barnet, men også som én, der i kraft af at være voksen kan sørge for praktiske ting. En anden elev trækker på egne erfaringer med foreningslivet som barn:

Elev: "Det kan være svært at komme ind i en ny forening. Dengang jeg var lille, var det rigtig svært, fordi der var ingen, der var inde i det, så jeg hoppede bare på mine venners ting, fordi der var de allerede. Og det var ikke lige..."

Interviewer: "Så kom du til at gøre de ting, som dine venner gjorde, i stedet for det, du selv ville, eller?"

Elev: "Ja. Så hvis man har nogen, man ved, der kommer til at være der, så er det nok lidt nemmere at komme ind."

Elever, FGU

Derudover nævner eleverne, at det er godt for kroppen, at bevægelse gør barnet glad og at det er godt for dem at komme ud og være social med andre og en del af et fællesskab frem for alternativt at sidde derhjemme og føle sig indelukket.

⁶ Se billeder bilag 2 fra Idans workshop med eleverne, hvor de gennem metoden snap-log demonstrerer et visuelt sprog, der viser, at de har viden om og forståelse af, hvad det vil sige at være bevægelsesven. I opgaven blev eleverne bedt om at vise med billeder, hvad de forstår ved en 'ven' i denne sammenhæng.

Det er således ikke mangel på forståelse af opgaven, der gør, at de ikke er blevet matchet med et barn.

FGU-eleverne opnår positivt udbytte af undervisningen

Eleverne fortæller, at de har været glade for undervisningsforløbet på FGU og nævner især, at det på den sidste dag giver en god følelse at få diplommet som bevægelsesven. "Det kan også bruges på CV'et," fortæller en elev med henvisning til, at konflikthåndtering er en god ting at have med sig i andre sammenhænge også.

Andre fortæller, at de er blevet bedre til at 'håndtere børn' og 'bryde isen' overfor dem, samt til at igangsætte aktiviteter og indsigt i, 'hvordan børn tænker'.

For en enkelt elev har det også haft betydning at kunne se sig selv i børnene. Her fortæller vedkommende om en konkret situation i praktikforløbet i en forening:

Elev: "Jeg synes, det var dejligt at sidde sammen med [navn på FGU-underviser] og lave den der tegneopgave, og så se nogle af de lidt mere stille piger komme hen, og som faktisk var skidegode til at tegne. For jeg kunne godt se lidt mig selv i dem, det der med, at man sidder sådan lidt i baggrunden, så kommer man lige hen og kigger, sådan: "hvad er det lige, der sker her? Det vil jeg da egentlig også gerne være med til." Og så åbner man lidt op."

Interviewer: "Så i virkeligheden, at du kunne se lidt af dig selv i barnet, hvilken betydning havde det for dig?"

Elev: "Det gør meget, altså, så føler jeg bare... Ja, jeg føler, at jeg kan sætte mig ind i deres sted, og jeg kan på en eller anden måde relatere, selvom jeg ikke er dér længere, men jeg ved, at... altså... Man ved ligesom, hvordan barnet har det, og hvor barnet ligesom er. Fordi man kan se sig selv i det, men jeg kan tænke tilbage og tænke, sådan sad jeg også, og sådan var jeg også. Og det tror jeg også, at for barnet, det gør, at man har en lidt... Man forstår hinanden på et eller andet punkt, og det tror jeg også godt, at et barn kan mærke. Og jeg tror også, at det betyder noget for barnet, at de kan føle sig sådan, jeg ved ikke, hørt eller set, eller forstået."

Elev, FGU

I interviewene spores endvidere en begejstring og glæde over at have gennemført uddannelsen som bevægelsesven. Tre elever fortæller om forløbet på deres sidste undervisningsdag:

"Man føler sig sådan, du ved, klar til det næste skridt."

"Jeg synes, det er meget dejligt. Jeg har skrevet det på min ansøgning til broforløb."

"Det var meget fedt sådan at få sådan et bevis på det. Altså, det virkede sådan som om, at... jeg ved ikke... så følte man, at det betød noget."

Elever, FGU

Selvom evalueringen viser, at de uddannede FGU-elever ikke har fået en-til-en kontakt med et barn, så har forløbet haft en stor værdi for dem alligevel. Især den praksisrelaterede del af undervisningen har de haft stort udbytte af. En underviser fortæller, at de pga. praksisoplevelserne tager elementer med sig, som de ikke nødvendigvis ellers ville have fået med.

Kombinationen af teori og praksis er særligt meningsfuldt

Undervisningen på FGU Nordvest bestod af et seks ugers kursusforløb med et dertil udarbejdet materiale. Mens undervisningen primært blev afviklet som teoretiske forløb på de første to hold⁷, blev de to sidste hold afviklet med et tilhørende praktisk forløb i samarbejde med lokale idrætsforeninger.

Praksisdelen havde til formål at forberede eleverne bedre på at være sammen med børn og igangsætte aktiviteter for dem, samt at opnå øget kendskab til foreningslivet.

På hold 2 var eleverne 'hjælpere' i en lokal idrætsforening. Hold 3 besøgte i stedet en lokal roklub og hold 4 en lokal cricketklub. Her fortæller underviseren om denne tilgang:

"Som foreningsmand gør jeg jo alt, hvad jeg kan for at promovere det [foreningerne]. Fordi jeg jo godt ved, hvor vigtigt det er, og har lidt kendskab til foreningerne heromkring, som virkelig trænger til unge mennesker, hvor vores bevægelsesvenner kan være en hjælpende hånd. Så jeg taler det meget op [i undervisningen, red.] i og med, at jeg selv står i de her foreninger og godt kan se, at det er nødvendigt. For at vi kan have et foreningsliv om ikke specielt mange år. (...) Nogle af foreningerne trænger virkelig til frisk blod."

Underviser, FGU

Der er med praksisforløbet således ikke kun fokus på gevinster for FGU-eleverne, der træner deres kompetencer som bevægelsesvenner, men i høj grad også et fokus på at styrke foreningslivet på Mors, hvor man ser de unge som en vigtig ressource. Måske derfor mødte der hele 15 frivillige fra roklubben op, da FGU-eleverne kom på besøg:

"Vi var så heldige lige i det her konkrete foreningstilfælde, at det var ro-chefen selv, der tog imod os. Og jeg tror sådan set stadig, hun er i ungdomsudvalget derude, så det er ikke nyt for hende at tage imod sådan en flok unge mennesker. Så foreningerne gør nok klogt i at have en kontaktperson, der på en eller anden måde er den, der lige får de nye hjulpet ind og i princippet også bevægelsesvennerne. Får dem hjulpet ind til at hjælpe de næste ind. Så foreningerne er i hvert fald godt stillede, hvis de lige har en enkelt person eller en lille gruppe af personer, der er den, når der kommer nye til."

Underviser, FGU

Ud fra citatet bliver det tydeligt, at foreningen er optaget af at sikre de unge, som måske er foreningsuvante, en god oplevelse og give dem lyst til at komme igen. Og i den forbindelse

⁷ Andet forløb blev også afviklet i samarbejde med en af de lokale idrætsforeninger. Her havde eleverne et praksisforløb på fem gange, hvor de høstede erfaringer i arbejdet med børnene, f.eks. ved at igangsætte aktiviteter.

er det, ifølge underviseren, en god ide med foreningsmedlemmer, der er særligt ansvarlige for modtagelsen af unge nye medlemmer og frivillige. Underviseren taler her ind i det massive fokus, aktører som DGI generelt har i forhold til 'Den gode velkomst'⁸.

Underviseren påpeger flere centrale fordele ved at have en praksisdel, der foregår i selve foreningerne:

- Det er en styrke at komme afsted som gruppe i stedet for på egen hånd
- Man får kendskab til foreningslivet gennem praktiske besøg og et godt indtryk via en varm velkomst
- Eleverne får mulighed for at deltage med kroppen i stedet for sproget, som for særligt nyttilkomne unge med anden etnisk oprindelse end dansk, er en udfordring
- Foreningerne får mulighed for at rekruttere unge frivillige direkte.

Mødet mellem de unge og foreningerne er et vigtigt element at arbejde videre med, hvis man fremadrettet i højere grad vil have FGU-eleverne involveret i foreningerne efter endt uddannelse som bevægelsesven.

Eleverne er motiverede af at 'være noget' for yngre børn

FGU-eleverne sætter ved alle tre fokusgruppeinterviews ord på, hvad der motiverer dem i forhold til at blive bevægelsesvenner, og her bliver mange elementer italesat jf. nedenstående udsagn:

""Danne relation', 'have ansvar', 'dele fælles interesse', 'være rollemodel', 'give tryghed til at turde', 'gøre en forskel [for barnet, red.], 'lære en anden noget' samt at 'bruge sin energi'."

Elever, FGU

Flere af eleverne nævner vigtigheden af at gøre en forskel for andre, og én af dem deler, hvordan hun også mener, at det vil have betydning for hende selv:

"Der er to ting, jeg tænker på. Først og fremmest, man gør noget for barnet. Man er der faktisk for dem. Gør en forskel i deres liv. Og nummer to, det er at være ven for én, der er en del yngre end sig selv. Man kommer til at se en anden del af verden-agtigt. Nu kender jeg min generation. Jeg kender lidt til min mors og min bedstemors. Men hvad med dem, der er yngre? Nu ser jeg jo tit børn fra [arbejdsplads navn, red.] af, så der er rigtig mange af dem, der har iPhones og sådan noget der, og jeg tænker, det var godt nok meget tidligt, men sådan er det måske i deres generation. Det kan også være sjovt at være venner med en, der er lidt yngre, fordi der er lidt mere gang i den. Det er ikke så meget bare at sidde."

Elev, FGU

⁸ <https://www.dgi.dk/foreningsledelse/viden-vaerktoej/viden-vaerktoej/forenings-medlemmer/saadan-byder-i-nye-medlemmer-velkommen/den-gode-velkomst>

Når samtalen drejes hen på, hvordan eleverne så vil arbejde med de forskellige elementer, de beskriver, trækker de på forskellige ting. Nogle har erfaringer med et fritidsarbejde, hvor de har haft med børn at gøre, andre har passet familiemedlemmers børn og andre tager det mere, som det kommer, fortæller de.

Flere af dem nævner, at det er vigtigt at være i øjenhøjde med barnet for at kunne skabe en tillidsfuld relation. Andre nævner, at det er godt at finde ud af, om man har en fælles interesse, fordi så kan man være sammen om det og tale om det. Der er også nogle, der fortæller om, hvordan de synes, det er vigtigt at barnet udfordres, f.eks. tager 'babyskridt' op ad en bakke, hvis barnet er bange for højder, siger en elev. Flere af eleverne fortæller om, at de skal være rollemodeller. En af dem siger bl.a.:

"De [børnene, red.] ser op til de store. Det er også tryghed, tænker jeg. Så hvis vi nu gør noget, som de ikke burde gøre, så gør de det også, fordi de synes, det er sejt. Så man skal ligesom gøre noget, der ikke gør, at de gør noget dumt, men så de gør det gode. Fordi de ser op til os, så skal vi snakke pænt, ikke drille, opføre os pænt, så de ved, at det skal de også gøre."

Elev, FGU

Beskrivelserne har indtil videre afdækket, at hverken FGU som ramme, undervisningens indhold og karakter eller elevernes udbytte af bevægelsesven forløb og motivation kan betragtes som barrierer for at komme i gang som bevægelsesven.

I et opfølgende interview med to FGU-elever seks måneder efter endt uddannelse blev to af dem spurgt, hvad der skulle til for, at de selv kunne 'tage springet' som bevægelsesven. Til det svarede de begge "det ved jeg ikke". For mange af eleverne er det dog ikke motivationen, der mangler. Og de to FGU-elever peger på, at det er vigtigt at vedkommende brænder for at have med børn at gøre, og at man giver sig god tid til at finde det rette match (f.eks. i forhold til interesser) mellem bevægelsesven og barn. Ligesom det kan være en fordel, hvis den unge bevægelsesven selv går til sporten, og dermed alligevel skal afsted.

Én af de uddannede bevægelsesvenner fra ungdomsskolen blev koblet til det særligt tilrettelagte hold, der opstod i projektperioden i samarbejde mellem en skole og en lokal forening. Interview med bevægelsesvennen, som har opnået erfaring i rollen, understreger nogle af de motiverende forestillinger, som eleverne fra FGU italesætter herover. Dels oplevelsen af at kunne være noget for et yngre barn, men også den glæde det giver den anden vej:

"Altså, jeg synes, det er helt fantastisk. Og det er jo megafedt, når børnene kommer hen, og de er megaglade og har været i skole og fortæller alt muligt. Det er bare så bekræftende, når man kommer ind. Og så griner de bare, og når de forlader hallen her kl. 16 og har haft det fedt, så kan man se, de er lidt røde i hovedet og har fået motion. Og så ved man, man har haft en times god indflydelse på deres dag. Så jeg synes, det giver så meget mening."

Bevægelsesven via ungdomsskolen

De følgende afsnit beskriver en række centrale opmærksomhedspunkter, som kan være med til at forklare, hvorfor det ikke er lykkedes at matche bevægelsesvennerne fra FGU efter endt uddannelsesforløb.

Centrale opmærksomhedspunkter

Opstartsvanskeligheder grundet misforståelser

Samarbejdet mellem projekt 'Jeg til Os' og FGU Mors kom først rigtigt i gang godt et år inde i projektperioden. Både projektleder og lederen på FGU italesætter, at det til dels beror på en misforståelse, da projektlederen først blev ansat, efter at projektmidlerne var bekræftet fra Den A.P. Møllerske Støttefond. Vedkommende var altså ikke med i de indledende dialoger og aftaler mellem frivilligcenteret og FGU i projektets udviklingsfase.

Det forårsagede, at projektlederen i opstartsfasen afventede, at FGU fik udarbejdet undervisningsmateriale og kom i gang med at uddanne bevægelsesvenner, mens FGU Mors omvendt afventede, at projektlederen tog initiativ til 'at komme i gang':

"Der har været miskommunikation, og det har handlet om projektlederens rolle. Så jeg tror egentlig mere, det er læring i forhold til fremtidige projekter, at man virkelig skal have skåret ud i pap, hvad en projektleder skal og kan, så man ikke mister tid."

Projektleder

"Én ting med sådan et projekt er, om det er meget velbeskrevet, og det synes jeg jo egentlig, det er. Men det her med, hvis det så skifter projektkoordinator undervejs. Det betyder jo også noget for en ny, der skal til at sætte sig ind i ting og i forhold til, hvordan samarbejdet har været tænkt, kontra hvad man tolker i det, man læser, og hvad man så tænker, det kan."

FGU-leder

Denne misforståelse peger på en meget central læring, som er gennemgående for de samarbejdsrelationer, der har været i spil i dette projekt, som berøres yderligere i del 3. Behovet for tydelig kommunikation og tydelig afgrænsning af roller og opgaver har været stort, ikke mindst fordi der ikke var én konkret aktivitet et konkret sted at henviser til fra starten, men snarere en række forberedelser til senere deltagelse. FGU-lederen ser et potentiale i, at projektlederen er hyppigere i kontakt med FGU-eleverne og tættere på dem med henblik på efter endt uddannelse at lette vejen til match med en forening eller et bevægelsesvant barn.

Omvendt har projektlederen haft sværere ved at skabe denne relation til FGU-elever end til de unge, der blev uddannet gennem ungdomsskolen, fordi projektlederen her selv var medansvarlig for uddannelsen, og derfor havde en naturlig tættere relation til de unge.

Tidspunkter og transport som praktiske udfordringer i samarbejdet

En anden, og mere praktisk udfordring, omhandler elevernes skoletid i forhold til, hvornår de frivillige foreninger er aktive. Dette blev et opmærksomhedspunkt, efter at FGU indførte praksisforløb i lokale foreninger. Hvis eleverne skal have mulighed for at komme i

praktik og møde foreningslivet i undervisningstiden, kræver det ofte en ekstra indsats fra foreningen samt i nogle tilfælde midler til at frigøre ressourcer. Omvendt vil det kræve, at eleverne er tilgængelige i aftentimerne, hvis de skal i praktik i en forening, når denne afholder aktiviteter.

Foruden opmærksomhed på tidspunkter, fortæller eleverne om en anden praktisk udfordring, der vedrører transport. To af eleverne beskriver situationen sådan her:

"Jeg får fri klokken 14, og tager bussen hjem, så jeg er hjemme omkring klokken 15. Der kører ikke flere busser ude fra, hvor jeg bor."

"Jeg tænker, man skal have bil. Medmindre man bor i en by, hvor bevægelsesvennen også er i den by. Fordi, jeg bor også ude på landet, og det er rimelig svært at komme frem og tilbage. Der kører en bus hver anden time, eller hver time, og den kører sidste gang klokken 16.30, tror jeg, det er."

Elever, FGU

Én af eleverne beskriver også, at hun skulle bede sin mor om hjælp til kørsel, hvis hun skulle være bevægelsesven, hvilket komplicerede sagen yderligere for hende. Selvom ideen med at inddrage familien i projektet ikke nødvendigvis er dårlig, kan der fremadrettet alligevel være en væsentlig opgave i at løse befordringsudfordringen. Barrieren træder også frem i interviewet med underviseren:

"Det bliver lidt omstændigt lige pludselig at gøre en god gerning. (...) Det er jo sandheden her, hvor vi bor, at det ikke er så nemt at komme rundt. Men der ved jeg, at der er ved at blive taget et initiativ fra det lokale frivilligcenter om noget befordring for unge mennesker her på øen til foreningerne."

Underviser, FGU

Underviseren omtaler befordringsforeningen MooveMors, som er blevet oprettet i løbet af projektperioden, og som blev offentliggjort på Facebook⁹ i december 2023. Ifølge projektlederen for 'Jeg til Os' er der afholdt stiftende generalforsamling men endnu ingen aktivitet. Initiativet består af et elcykelfællesskab 'kør med venner', indkøbte elcykler samt en applikation der kan understøtte de to andre initiativer.

Formålet med befordringsindsatsen er at gøre det nemmere for børn og unge at blive en del af foreningsfællesskaberne på Mors. Det er i skrivende stund uvist, hvorvidt og hvordan denne befordringsforening kan blive et hjælpemiddel for bevægelsesvennerne. Også FGU-lederen påpeger transportudfordringer som en væsentlig barriere for at nå foreninger i yderområdet i forbindelse med praktikforløbet under uddannelsen.

FGU-eleverne oplever barrierer i rollen som bevægelsesven

Som nævnt i indledningen til dette afsnit er FGU-elever en ungegruppe, som er udfordret på mange forskellige måder. Men de er også, ligesom andre unge, i en alder og livsfase,

⁹ Opslag 7. december 2023 på Frivilligcenter Mors facebookprofil.

som karakteriseres ved, at der sker en masse skift i deres liv. De bevæger sig måske fra folkeskole eller andet skoletilbud og videre ud i samfundet, hvilket betyder, at deres omgangskreds måske forandrer sig, måske flytter de hjemmefra, og de kan opleve, at samfundet stiller andre krav til dem end tidligere. Det kan for nogle af dem tilføje en flygtighed og usikkerhed, som de skal håndtere oven i de udfordringer, som de oplever i deres liv i forvejen.

Overordnet set identificerer evalueringen følgende centrale barrierer, som FGU-eleverne italesætter i interviewene:

- Mismatch mellem FGU-elevernes hverdagsliv og krav om stabilitet
- FGU-elevernes erfaringer med bevægelse og/eller foreningsliv
- FGU-elevernes personlige ressourcer og manglende tro på egne evner.

Temaer baseret på interviews med FGU-elever

Mismatch mellem FGU-elevernes hverdagsliv og krav om stabilitet

Det er særligt beskrivelserne fra det opfølgende fokusgruppeinterview, som danner grundlag for dette tema. Her fortæller to FGU-elever, hvad, der for dem, er de væsentligste barrierer for at komme i gang som bevægelsesvenner. Det drejer sig især om de mange ændringer, de oplevede under og lige efter afslutningen på deres AGU-forløb på FGU.

Én af eleverne fortæller, at hun før sommeren ikke vidste, hvad hun skulle efter FGU. I en periode troede hun, at hun skulle starte på HF, men i en lang periode var hun i tvivl. Dertil skete en række ændringer i hendes sociale liv i perioden:

”Der er kommet mange nye [elever på FGU-uddannelsen, red.], som jeg er blevet rigtig gode venner med, og så er jeg også kommet ud af et forhold. Så det er jo mange ændringer.”

Elev, FGU

Det opleves ikke som negative ændringer, faktisk fortæller hun, at de har været med til at afklare hende. Og i samarbejde med en vejleder har hun fundet ud af, at hun vil på højskole, fordi hun holder af at arbejde med planter. Det betyder også, at hun ikke længere skal være i byen og derfor ikke kan være bevægelsesven, ligesom processen, ifølge eleven, har krævet en del kræfter.

En anden elev fortæller, at hun har brugt meget energi på at afklare, hvad hun gerne vil som det næste uddannelsesskridt:

”Jamen, dengang, der var jeg ikke helt sikker på, hvad jeg ville, og jeg havde nævnt, at jeg gerne ville på PAU¹⁰, men jeg var ikke helt sikker, og jeg blev også meget i tvivl. Jeg havde snakket med vejlederen om, at der måske var noget andet, der klemte på. For eksempel i sommerferien, jeg havde det meget sådan, er det egentlig PAU, jeg gerne vil, eller er der noget andet spændende? Og så ville jeg også gerne have haft et sabbatår. Bare komme ud og arbejde og finde ud af 100 procent, hvor jeg er, og hvad jeg rigtig gerne vil. Men nu er jeg her, og jeg vil gerne på PAU, og jeg har også søgt ind.”

Elev, FGU

Hvor hun før sommer faktisk var meget afklaret med næste skridt, kommer hun pludselig i tvivl og er igennem en afklaringsproces med vejlederen. Det gør, at hun ikke kan overskue at blive bevægelsesven, men det er ikke, fordi hun ikke holder af arbejdet med børn, som hendes uddannelsesvalg også baserer sig på.

Den ustabile livsfase er et skrøbeligt fundament for match med bevægelsesuvante børn, som helt generelt har brug for nogle trygge voksne og stabile rammer, som også bliver uddybet i næste del af evalueringen med fokus på de bevægelsesuvante børn.

Interviewet med informanter fra den skole, som indgik et samarbejde om rekruttering af bevægelsesuvante børn i projektet, nævner tilsvarende – ud fra deres kendskab til børnene – at FGU-eleverne kan noget særligt, men at det er for skrøbeligt at lade dem være ansvarlige for gennemførelse af træning, ikke blot pga. et hverdagsliv i forandring, men også i nogle tilfælde en usikkerhed i rollen som den ’voksne’ med eneansvar og initiativ. Deres beskrivelser baseres på erfaring med én FGU-elev, og de tager derfor selv det forbehold, at de har ganske lidt erfaring med bevægelsesvennerne.

Lærerne fra den lokale skole fortæller om deres oplevelse:

”Den sødeste unge fyr, men han ved ikke rigtig, hvad han skal gøre. (...) Det kan man se, når han kommer. Han sætter sig bare, han tager ikke selv initiativet. (...) Det er ikke dem [FGU-elever, red.], der skal være frivillige. De kan være hjælpere.”

Lærer 1

”Det er jo en specialindsats, det kræver specialhænder. (...) Det skal være den samme voksen, der står derovre, der skal være faste rammer.”

Lærer 2

Begge citater understreger de erfaringer, FGU-eleverne selv beskriver, at de ikke føler, de kan være stabile nok i forhold til, hvad de forestiller sig, børnene har brug for.

Lærerne understreger dog, at FGU-eleven alligevel bidrager med noget væsentligt og ’anderledes’ end den typiske voksen, som børnene almindeligvis møder (f.eks. pædagoger/lærere):

¹⁰ Pædagogisk Assistent Uddannelse

”Han legede jo helt vildt med [navne på børn, red.] (...) Børnene kunne lide ham, og med guidning lykkedes det også, når der opstod svære situationer.”

Lærer

”Børnene elsker, der kommer nogen, der er lidt større end dem selv (...) han taler måske også et lidt mere moderne sprog end os (...). Han kan snakke med børnene på en anden måde”

Lærer

Det understreger potentialet som ’hjælpetræner’, og oprindeligt var det formentlig heller ikke tanken, at de uddannede bevægelsesvenner skulle have ansvar for et helt hold af børn, men netop koblingen til ét enkelt barn eller som hjælper på et eksisterende hold. Og lige netop hjælpefunktionen på et eksisterende hold ser ud til at være ét af de største potentialer for at kunne udnytte synergieffekter mellem ældre og yngre børn.

FGU-elevernes erfaringer med bevægelse og/eller foreningsliv

I alle interviews er FGU eleverne blevet spurgt ind til deres egne erfaringer, dels med bevægelse i det hele taget, men også tilknytning til foreningslivet. Som beskrevet indledningsvis til dette afsnit er en stor del af FGU-eleverne stillesiddende i deres fritid. Det har derfor også hele tiden været en del af deres forløb på FGU at deltage i fysisk aktivitet. Ved FGU Nordvest er der også tilknyttet et træningsrum, som et par af eleverne fortæller, at de benytter sig af.

Flere af eleverne fortæller om, hvordan de i løbet af barndommen og ungdommen har fået dårlige erfaringer i mødet med foreningslivet. Én af eleverne fortæller om en oplevelse som barn:

Elev: ”Jeg havde svært ved at gøre det, man skulle. Og jeg blev meget nemt distraheret, og så begyndte jeg at lave mit eget.”

Interviewer: ”Så det er i forhold til aktiviteten? Du synes, det var svært at gøre aktiviteten sådan, som man skulle?”

Elev: ”Ja. Der var også bare tit, hvor jeg synes, at dem, der instruerede, de ikke var særlig åbne for at forstå vanskeligheder.”

Interviewer: ”Så er det rigtigt forstået, at det kan være svært, hvis man har noget særligt med sig eller nogle vanskeligheder, så er det sværere at være inde i en forening?”

Elev: ”Ja, det er dét, de ikke helt forstår. Og så ender det bare med at ødelægge min oplevelse, og så gad jeg ikke idræt. Jeg kan godt se, at det er sundt for mig, men det kan også være lidt usundt, hvis det er sådan nogle steder, som jeg har været”.

Dialog med elev, FGU

På trods af elevens oplevelse som barn, har det ikke bevirket, at hun har fravalgt bevægelsesven-forløbet på FGU. Faktisk er hun én af de elever, der har valgt det aktivt til og ikke ’blot’ som en obligatorisk del af hendes skoleforløb.

FGU-elevernes personlige ressourcer og manglende tro på egne evner

Flere af eleverne er udfordret på deres personlige ressourcer som manglende overskud eller manglende tro på egne evner, som spænder ben for at komme i gang som bevægelsesven. En elev nævner et eksempel her:

"Sådan overordnet set, så dur jeg ikke til børn. Fordi jeg ikke engang kan finde ud af at trøste folk på min egen alder."

Elev, FGU

Den manglende tro på egne evner genkender FGU-underviseren hos eleverne, og da samtalen falder på, hvorvidt gruppen af FGU-elever kæmper med noget særligt i forhold til at komme i gang som bevægelsesven, nævner underviseren:

"Ja, det er der bestemt. Der er noget sårbarhed og selvsikkerhed, der har godt af at blive styrket, så den kan selvfølgelig styrkes ved at få nogle gode oplevelser ude i foreningslivet."

Underviser, FGU

Underviseren kæder her de unges sårbarhed til manglende kendskab eller dårlige oplevelser i foreningslivet, som er vigtigt at være opmærksom på for at sikre, at de unge kan overskue rollen som bevægelsesven.

Flere af eleverne er netop meget bevidste om deres eget overskud, eller omvendt underskud, og i deres beskrivelser ser man også en følelse af ansvarlighed overfor at kunne løse opgaven godt nok. F.eks. fortæller én af de FGU-elever, der ikke er kommet i gang som bevægelsesven, at hun gerne vil kunne give sig selv 100 pct. sammen med barnet. Og det vurderer hun ikke, at hun kan:

"Jeg vil også gerne kunne være der, sådan være der 100 procent og give dem den bedste version af mig selv. Det ved jeg godt, det kan man selvfølgelig ikke altid. Men jeg tror bare, at det er sjældent, at jeg vil kunne give alt det. Fordi jeg er nok nem til at blive lidt, øh, ting fylder lidt meget, især når det er børn, og hvis der er flere børn, så bliver det sådan lidt meget for mig at holde styr på. Mange indtryk."

Elev, FGU

Hun fortæller desuden, at hun oplever at være meget træt og drænet efter skoletid og har brug for at slappe af. Hun mener, at det kan skyldes, at hun har ADD, og derfor kommer ting til at fylde meget. Men hun mener også, at alle jo bliver mætte af dagens indtryk på et tidspunkt. For hende sker det bare lidt tidligere, og så har hun brug for at slappe af, når hun har været social hele dagen.

Andre elever nævner også en oplevelse af træthed efter endt skoledag, hvilket er et særligt opmærksomhedspunkt, hvis man vil have FGU-elever til at lykkes i et match med bevægelsesvante børn eller foreningstilbud i fremtiden. Der er brug for tydelige rammer, tæt relation og opstartshjælp.

Behov for relation og kendskab mellem forening og bevægelsesvenner

De unges behov for tydelige rammer, relation og opstartshjælp er et centralt opmærksomhedspunkt, som også projektleder og lokale foreninger påpeger i forbindelse med evalueringen. Her bliver det tydeligt, at relationer til de unge er meget vigtige for at sikre gode rammer.

Projektlederen italesætter, at det har været vanskeligt at have rollen som matchmaker mellem uddannede bevægelsesvenner gennem FGU og lokale foreninger, når vedkommende ikke selv har en relation til de unge:

”Desværre har det bare været en udfordring at skabe en, for det første tryk relation mellem projektleder og de her FGU-elever, fordi FGU har ligesom varetaget selve undervisningen af de her bevægelsesvenner. Og så har de egentlig givet mig rollen at hjælpe dem ud i foreningslivet. Det har været svært at skabe den relation til FGU-eleverne for så at få dem ud i foreningslivet og få dem tilknyttet en forening. (...) Så uddannelsen af dem på skolen er gået rigtig godt. De har fået mange igennem, synes jeg, og har lavet fire rigtig gode forløb, men den der med at få fat i dem, der så er uddannet og få dem med videre, den har været svær.”

Projektleder

Den oprindelige projektleder havde i forvejen en tæt relation til FGU gennem tidligere samarbejder og ville formentlig have bedre forudsætninger for at skabe relation til de unge end en ny projektleder, der kommer til uden forudgående kendskab til den lokale FGU. Det understreger et element af personafhængighed, som er centralt i alle samarbejdsprojekter på godt og ondt.

Efterspørgslen på en tættere relation kommer dog ikke kun fra projektlederen og de unge (og underviserne på FGU), men også fra foreningerne i deres overvejelser om fremadrettet at benytte sig af bevægelsesvenner:

”Jeg kunne nok godt tænke mig en opskrift på, hvordan vi får kontakt til bevægelsesvennerne. Det kunne de [projekt Jeg til Os, red.] godt blive mere konkrete på (...) Så hvis de lavede sådan en Facebookside, hvor de unge også kunne tilbyde sig (...) Altså jeg ved ikke, hvem bevægelsesvennerne er, og hvad de står for (...) Men jeg ved jo heller ikke, hvis de sender et ungt menneske fra Nykøbing, og der har vi jo heller ikke informeret om, om de laver de her kontrakter i forhold til politiattester [børneattester, red.] og sådan noget. Det skal vi jo i klubberne. Men det ved jeg ikke, om Frivilligcenteret og bevægelsesvennerne skal?”

Foreningsrepræsentant 1

Citatet her belyser, at der også er nogle praktiske og sikkerhedsmæssige foranstaltninger, som gør, at det relationelle betyder meget, når foreninger involverer og tager ansvar for personer, som også skal have ansvar for børn i klubben.

Opsummering – bevægelsesvenner

Projektet 'Jeg til Os' havde til formål at uddanne FGU-elever til at blive bevægelsesvenner, som kunne støtte børn i at deltage i bevægelsesaktiviteter. En central hypotese var, at eleverne gennem undervisningen kunne opnå de nødvendige kompetencer til at varetage denne rolle, og at de selv kunne opnå positive gevinster ved at være noget for andre.

Evalueringsdel 1 viser, at der er en række potentialer ved at rekruttere bevægelsesvenner blandt FGU-elever, men at der med målgruppen også følger nogle væsentlige erfaringer, man kan udvikle på fremadrettet.

Centrale pointer

Evalueringen viser, at FGU-eleverne har opnået en god forståelse af, hvad det vil sige at være bevægelsesven. De har lært om, hvordan man skaber tryghed og støtte for børnene, hvilket er illustreret gennem deres beskrivelser og billeder fra undervisningen.

Eleverne har dertil stiftet bekendtskab med begreber som konflikthåndtering, samt hvordan man håndterer børn og igangsætter aktiviteter. Nogle af de unge fik desuden praktiske erfaringer med at være sammen med yngre børn bl.a. gennem den praktiske del af undervisningen, som foregik ude i og i samarbejde med lokale foreninger.

Praktikforløbene i foreninger gav FGU-eleverne indsigt i foreningslivet, og denne del ser underviseren som særlig værdifuld, både for de unge og for foreningerne.

Centrale opmærksomhedspunkter

Projektet oplevede opstartsvanskeligheder på grund af misforståelser og manglende klarhed om roller og ansvar mellem projektleder og FGU. Evalueringen peger på vigtigheden af tydelig kommunikation og forventningsafstemning i den forbindelse.

Tidspunkter for foreningsaktiviteter vs. undervisning i FGU-regi og transportmuligheder har vist sig som centrale, praktiske udfordringer for FGU-elevernes uddannelsespraktik, samt i forhold til bevægelsesvennernes efterfølgende muligheder for at blive bevægelsesvenner.

Forud for projektet var befordringsudfordringer et centralt opmærksomhedspunkt, som projektet skulle adressere i forhold til de bevægelsesvante børn, men det viser sig også at være en udfordring for de uddannede bevægelsesvenner, som også er afhængige af den sparsomme offentlige transport på Mors.

Elevernes egne bevægelseserfaringer, personlige ressourcer og tro på egne evner er også noget, de selv italesætter som barrierer for at skulle være bevægelsesven. Her bliver det ikke mindst tydeligt, at de selv er bekymrede for, om de kan være stabile og gode nok rollemodeller for yngre børn.

Dertil kan man ikke forvente, at FGU-elever efter endt uddannelse er opsøgende på selv at få en rolle som bevægelsesven. Her er brug for støtte og relationsarbejde for at lette overgangen fra uddannelse til aktiv deltagelse som bevægelsesven.

Der er et stort ønske fra FGU om fremadrettet at fortsætte samarbejdet og bringe energi ind i de effekter og allerede positive elementer, der viser sig gennem projektet. Og det bør i den forbindelse afklares, hvad FGU-elevens rolle kan og skal være, og hvilket ansvar de skal stå med ude i foreningerne og i relationen mellem barnet og foreningen.

Evalueringen viser, at der især kan være stor værdi i at tænke rollen som bevægelsesven som en social hjælpetræner tilknyttet hold, hvor der i forvejen er en instruktør.

Del 2: Bevægelsesuvante børn

Projekt 'Jeg til Os' har haft fokus på at matche de uddannede bevægelsesvenner med bevægelsesuvante børn. Som del 1 allerede har vist, er der en række barrierer fra bevægelsesvennernes perspektiv i forhold til at lykkes med det i praksis.

Denne del af evalueringen ser nærmere på potentialer og opmærksomhedspunkter med afsæt i bevægelsesuvante børn. Da der ikke foregik nogle match mellem bevægelsesvenner og bevægelsesuvante børn i projektet, er evalueringen baseret på interviews med en skole, som blev involveret i projektet i forhold til at identificere bevægelsesuvante børn, observation af en træning for disse børn, da der blev oprettet et særligt tilrettelagt tilbud ti eftermiddage, samt interviews med forældre til de deltagende børn.

Evalueringen kommer omkring følgende potentialer og opmærksomhedspunkter i forhold til fokus på de bevægelsesuvante børn:

Boks 2: Centrale potentialer og opmærksomhedspunkter vedrørende bevægelsesuvante børn

Potentialer	Opmærksomhedspunkter
De bevægelsesuvante børn findes (fokus er relevant).	Fagprofessionelle kan ikke henvise børn og familier til tilbud/bevægelsesvenner, der ikke allerede eksisterer.
'Præstationsfrie' og tilpassede bevægelsestilbud på tværs af aldersgrupper giver grobund for succesoplevelser.	Det er ikke tydeligt for forældrene, hvad det vil sige at få en 'bevægelsesven'.
Alternativer til 'traditionel foreningskultur' kan være et vigtigt for bevægelsesuvante børn.	Behov for tidsmæssig forskydning mellem udvikling af tilbud/indsatser og involvering af målgruppen.
Bevægelsesuvante børn kan være afsæt for at bringe hele familien tættere på foreningslivet.	Bevægelsesuvante børn har behov for stabilitet og tryghed – også i fritidstilbud.
Tilbud på skolen i forlængelse af skoletid appellerer godt til sårbare børn. De bevægelsesuvante børn kan i nogle tilfælde (f.eks. ved diagnoser) have svært ved 'skifte' i lokation.	Befordringsudfordringer -og tidspunkter for aktiviteten.
	Behov for fokus på 'foreningssocialisering' i arbejdet med bevægelsesuvante børn.
	Forældrefokus er vigtigt i arbejdet med bevægelsesuvante børn.

Centrale potentialer

De bevægelsesuvante børn findes (fokus er relevant)

Selvom det ikke er lykkedes særlig godt at rekruttere bevægelsesuvante børn og koble dem med bevægelsesvenner i projektperioden, er der flere tegn på, at de bevægelsesuvante børn findes.

Især da projektlederen fik indledt en dialog med en lokal skole blev det tydeligt, at lærerne sagtens kunne identificere børn (familier), der kunne have brug for hjælp til at finde et passende tilbud og få det passet ind i hverdagen.

I projektperioden blev der oprettet et specifikt hold efter skoletid i et samarbejde mellem en skole og en forening. Alle børn i udvalgte klasser fik mulighed for at deltage, og gennem en proaktiv indsats lykkedes det at rekruttere ca. 20 børn. Lærerne 'prikkede' udvalgte elever, som ikke i forvejen gik til fritidsaktiviteter, ved særligt at opfordre dem (og deres forældre) til at melde sig til tilbuddet, og de har oplevet denne tilgang som uproblematisk.

Evalueringen viser, at det er nemmere at få fagprofessionelle voksne til at bidrage i et projekt som dette, hvis de har et konkret tilbud at henvise til. Det er meget vanskeligt for dem at henvise børn, hvis ikke det er meget tydeligt, hvad det er, de henviser til.

'Præstationsfrie' og tilpassede bevægelsestilbud på tværs af aldersgrupper giver grobund for succesoplevelser

Det særligt oprettede hold i løbet af projektperioden rummede nogle vigtige elementer, som kan være afgørende for at give bevægelsesuvante børn succesoplevelser. Tilbuddet tog således afsæt i forskellige bevægelseslege, mens elementer som at lære specifikke bevægelser, konkrete øvelser, at blive bedre til en sportsgren eller lignende var helt fraværende.

Evalueringen af det særligt tilrettelagte tilbud viser, at især forældrene til de deltagende børn italesætter det positive i det 'alternative' setup. At børnene har mulighed for at deltage og være til stede nu og her, uden at tilbuddet 'vil noget' med dem i forhold til at skulle blive bedre eller at skulle præstere noget bestemt.

Denne tilgang muliggør et præstationsfrit rum, hvor børnene kan deltage på tværs af køn, alder og kropslige forudsætninger, ligesom det er relativt problemfrit for gruppedynamikken, hvis enkelte børn får brug for at trække sig og sætte sig på sidelinjen. Observation af træningen viste således, at nogle af børnene havde behov for at kunne være med 'fra sidelinjen' i løbet af træningen.

Alternativer til 'traditionel foreningskultur' kan være vigtige for bevægelsesuvante børn

I forlængelse af ovenstående pointe om præstationsfrie rum viser evalueringen, at de bevægelsesuvante børn (og deres familier) kan have svært ved at indgå i en 'traditionel foreningskultur' med kampe i weekender, deltagelse i en turneringsstruktur over en lang sæson m.v. Således har tilbuddet en inkluderende natur, som gør, at børn, forældre og evt.

plejeforældre oplever at kunne være med og efterleve det, som forventes af dem, uden at det skaber unødvendigt pres eller konflikt.

Bevægelsesuvante børn kan være afsæt for at bringe hele familien tættere på foreningslivet

Evalueringen finder et uudnyttet potentiale i at skabe en tættere relation til forældrene. Det aktuelle tilbud, som blev oprettet i projektperioden, har primært fokus på børnene. Forældrene er som sådan ikke involveret, og kommer udelukkende for at hente børnene, hvilket giver god mening, da tilbuddet foregår allerede fra kl. 15 til kl. 16 om eftermiddagen.

Men arbejder man med målgruppen af bevægelsesuvante børn, er der stor sandsynlighed for, at forældrene også er bevægelses- eller foreningsuvante (Rask et al., 2020), hvorfor det kan være svært at skabe en varig tilknytning til foreningslivet ved udelukkende at fokusere på børnene i en afgrænset periode (se uddybende pointer om forældreinvolvering under 'centrale opmærksomhedspunkter').

Tilbud på skolen i forlængelse af skoletid appellerer godt til sårbare børn

Interviews med forældre til de deltagende børn i det aktuelle tilbud i projektet tydeliggør, at børn med diagnoser har svært ved at håndtere skift og forskellige indtryk i løbet af en dag. Derfor påpeger enkelte forældre det som en stor fordel, at tilbuddet ligger på skolen og foregår i umiddelbar forlængelse af skoledagen. Det øger barnets mulighed for at deltage, mens det kan være vanskeligt først at komme hjem fra skole for derefter at skulle afsted igen til et tilbud senere på dagen.

Evalueringen finder altså en række fordele ved det særligt tilrettelagte tilbud, som appellerer godt til nogle målgrupper af bevægelsesuvante børn. Projektet havde i udgangspunktet fokus på at hjælpe disse børn enkeltvis ud i etablerede idrætsforeninger, mens forældrene egentlig værdsætter lige præcis det specifikke tilbud med det setup, der var omkring det i nærværende projekt.

Det særlige tilbud minder i format og tilgang meget om DGI's eksisterende tilbud under det, der hedder Jump4fun¹¹. Derfor kan der være potentiale i fremadrettet at have fokus på oprettelse af sådanne eller lignende hold mere permanent som supplement til det videre arbejde med også at hjælpe børn ud i det etablerede foreningsliv.

Centrale opmærksomhedspunkter

Fagprofessionelle kan ikke henvise børn og familier til tilbud/bevægelsesvenner, der ikke allerede eksisterer

I forlængelse af afsnittet under potentialer, der vedrører, at bevægelsesuvante børn findes, er en væsentlig læring fra evalueringen, at det alligevel ikke lykkedes at rekruttere bevægelsesuvante børn og få dem matchet med en bevægelsesven.

¹¹ <https://www.dgi.dk/jump4fun>

For at fagprofessionelle som f.eks. sagsbehandlere, sundhedsplejersker og lignende skal kunne henvise sårbare/bevægelsesuvante familier og børn til konkrete indsatser, er det meget vigtigt, at de ved, hvad de henviser til og har tryghed ved at sende børnene i den retning.

Derfor giver det umiddelbart rigtig god mening, at det ikke lykkedes at rekruttere børn, der stod parate til at blive matchet med en bevægelsesven. For hvem var det, de skulle matches med? Og hvad skulle der foregå? Her blev det tydeligt, at setuppet var for uklart for de fagprofessionelle.

For et fremtidigt samarbejde med forskellige fagprofessionelle omkring børnene bliver det meget afgørende enten:

- a) at kunne henvise til et konkret tilbud, som faktisk viser sig at være stabilt og varigt med trygge voksne, der kan håndtere og appellere til målgruppen.
- b) eller at kunne henvise til konkrete foreninger, som har opnået erfaringer med bevægelsesuvante børn, og som har tilknyttet bevægelsesvenner, som har særligt øje for at tage godt imod nye børn.

Det er ikke tydeligt for forældrene, hvad det vil sige at få en 'bevægelsesven'

Ovenstående pointe gælder også i forhold til dialog med forældrene. Erfaringer fra projektet viser, at forældre kan have svært ved at forstå, hvad det vil sige at få en bevægelsesven. Der skal altså meget tryghed og tydelighed til, førend det kan lykkes at hjælpe de målgrupper, som er omdrejningspunkt for et projekt som 'Jeg til Os' herunder også kommunikation til- og med forældrene.

Behov for tidsmæssig forskydning mellem udvikling af tilbud/indsatser og involvering af målgruppen

Erfaringerne fra dette projekt jf. de to foregående afsnit er dog ikke enestående. Flere andre evalueringer viser, at projekter, der ønsker at aktivere sårbare unge og bevægelsesuvante børn generelt har vanskeligt ved at rekruttere den målgruppe, der er fokus på i projektet¹². Et element, som nogle af disse projekter har til fælles med 'Jeg til Os', handler om, at de både ønsker at aktivere en svær målgruppe og udvikle nye tilbud på samme tid.

Der kan i stedet være behov for en vis tidsmæssig forskydning, så man først får etableret rammerne, involveret de rigtige aktører, skabt de konkrete indsatser og aktiviteter for derefter at sætte fokus på involvering af målgruppen. Dette kan være vanskeligt i udviklingsprojekter, hvor man jo omvendt har brug for erfaringer med målgruppen, førend man kan vide, om man har det rigtige koncept for et givent tilbud.

¹² Se f.eks. evaluering af GRÅK PLAY (Bilberg & Pilgaard, 2024) samt evaluering af Aktive Hverdagssteder (Pilgaard & Dinesen, 2024, endnu ikke offentliggjort).

Bevægelsesuvante børn har behov for stabilitet og tryghed – også i fritidstilbud
Børn, der er vant til at færdes i foreningslivet og måske har tætte relationer og faste kammerater i foreningen, kan oftest håndtere, at der er skiftende hjælpetrænere, eller at der er en periode med nye trænere eller nye strukturer på træningen.

Erfaringerne fra 'Jeg til Os' viser imidlertid, at bevægelsesuvante børn kan have sværere ved at navigere i skiftende trænere eller tilrettelæggelsen af træningen. De har i højere grad brug for at møde stabile og velkendte voksne, ligesom det ifølge nogle af forældrene kan øge trygheden, at de kender til aktiviteterne og ved, hvad der skal ske, samt at der er nogen til at trøste og give dem omsorg, hvis de har en svær dag.

Observation af træningen viste f.eks., at ét af børnene opsøgte voksenkontakt og havde brug for at holde én af de voksne i hånden under store dele af træningen.

I arbejdet med bevægelsesuvante børn er der således behov for opmærksomhed på, at det er kendte ansigter de møder, og at aktiviteterne er genkendelige, fordi det tillader mentalt og fysisk overskud til at lege, bruge kroppen og lære andre børn at kende.

Befordringsudfordringen –og tidspunkter for aktiviteten

I forlængelse af tidligere opmærksomhedspunkter er det væsentligt at overveje tidspunktet for aktiviteten nøje. Som tidligere nævnt er det en fordel, at aktiviteten ligger lige efter skole for at undgå for mange skift for børnene. Men erfaringerne fra projektet viser også, at det er en fordel, at børnene ikke skal transporteres hjem og afsted igen med hjælp fra forældre eller offentlig transport, men i følgeskab med voksne eller kammerater kan gå direkte fra SFO til fritidsaktivitet.

Behov for fokus på 'foreningssocialisering' i arbejdet med bevægelsesuvante børn

Erfaringerne fra projektet viser, at bevægelsesuvante børn i lidt højere grad har behov for introduktion og støtte til det sociale samspil (f.eks. turtagning og køkultur), fordi det kan være uvant og kræver noget ekstra af børnene. Det fordrer en 'foreningssocialisering', som trænere skal kunne rumme ud over den øvrige aktivitet. Elementer, som måske tages for givet (f.eks. regler i boldspil eller korrekt sportslig påklædning ved træning m.v.), er nødt til at blive italesat og understøttet kontinuerligt, som man f.eks. gjorde i projektet ved at uddele ens trøjer til børnene. Den slags elementer kan med fordel adresseres tydeligt som en del af opgaven for evt. bevægelsesven og/eller i samarbejdet med forældrene.

Forældrefokus er vigtigt i arbejdet med bevægelsesuvante børn

Endvidere kan der være et potentiale i at involvere forældrene mere aktivt, da det på sigt kan have en betydning for børnenes involvering i foreningslivet. Andre undersøgelser viser, at unge, der tager aktiv del i foreningslivet og involverer sig ud over selve aktiviteten, ofte har fået 'det med hjemmefra'. De har typisk forældre, der selv involverer sig i frivilligt arbejde (Pilgaard et. al., 2024, s. 31-33). Projektet har dog ikke haft fokus på forældrene som målgruppe, og det vil formentlig kræve et helt ekstra lag af ressourcer også at involvere og have tæt dialog med forældrene. Men ikke desto mindre kan det være et meget vigtigt

aspekt, hvis man reelt ønsker en varig forandring hos barnet fra en hverdag uden deltagelse til en hverdag, hvor deltagelse i fritidsaktiviteter er helt naturligt.

I det særligt tilrettelagte tilbud deltager desuden børn, som kun forstår meget lidt dansk, og hvis forældre ikke kan kommunikere på dansk. Her bliver det ekstra vigtigt også at have informationsmateriale og evne til at kommunikere på andre sprog¹³.

Evalueringen viser, at der kan være god synergi i at involvere forældrene i konkrete elementer som det, at 'komme først', 'at vinde' og lignende, så forældrene får indsigt i, hvordan foreningen arbejder med at understøtte børnene i grundlæggende elementer i at 'indgå i fællesskabet'.

Skolen oplever dertil, at der kan være en særlig udfordring for familier, hvor forældrene er skilt, dels hvis forældrene er uenige om barnets deltagelse, men også pga. arbejde og logistiske udfordringer fra det ene hjem til det andet. En undersøgelse viser i den forbindelse, at den slags 'livsbegivenheder' ligefrem kan give udslag i mindre tilbøjelighed til at dyrke foreningsidræt (Petersen, 2024, 66).

Opsummering – bevægelsesuvante børn

Projektets hovedformål har været at hjælpe bevægelsesuvante børn tættere på fællesskaber i de lokale foreninger på Mors. Selvom rekrutteringen af bevægelsesuvante børn var udfordrende, viser evalueringen, at disse børn findes og kan identificeres af lærere og fagprofessionelle.

Samtidig viser en prøvehandling med et særligt tilrettelagt tilbud en række potentialer og opmærksomhedspunkter.

¹³ Konkrete forslag i relation til integration af børn og familier med anden etnisk oprindelse: informationsmøder med tolke med fokus på foreningslivets kultur og værdier. Evt. at invitere forældrene til at bidrage, f.eks. med en kage eller lignende, så deres bidrag inviteres indenfor. Evt. potentialer for at invitere lokale, frivillige sociale foreninger med fokus på flygtninge/indvandrere til konkret samarbejde.

Centrale potentialer

Succesfulde bevægelsestilbud for bevægelsesuvante børn bør være præstationsfrie og tilpassede, hvilket skaber et trygt og inkluderende miljø uden pres for at præstere.

Traditionelle foreningsstrukturer kan være svære for bevægelsesuvante børn og deres familier at navigere i. Alternative tilbud uden fokus på f.eks. deltagelse i turneringer mv. kan være mere inkluderende for nogle målgrupper.

Der er et uudnyttet potentiale i at involvere forældrene mere aktivt, da mange af dem også kan være uvante med foreningslivet. Dette kan øge potentialet for at skabe en længerevarende tilknytning til foreningslivet.

Tilbud, der ligger i forlængelse af skoledagen, er særligt fordelagtige for børn med diagnoser, da de reducerer behovet for skift og transport og sikrer træning med børnene inden, de er trætte eller opfyldt af dagens indtryk.

Centrale opmærksomhedspunkter

For at fagprofessionelle kan henvise børn til bevægelsesvenner, skal der være konkrete og stabile tilbud med 'trygge' voksne. Det har manglet i dette projekt, hvorfor der var en lang række aktører, som har ageret tøvende og afventende i projektet.

Også forældre har brug for en klar forståelse af, hvad det vil sige at få en bevægelsesven, og hvad et projekt som 'Jeg til Os' overhovedet går ud på, for at de kan føle sig trygge ved at lade deres børn deltage. Evalueringen viser, at det kan være meget vanskeligt at kommunikere om ukendte udtryk som 'bevægelsesven' og 'Jeg til Os', selvom der ligger gode tanker bag begge begreber.

Evalueringen påpeger dertil, at der kan være behov for tidsmæssig forskydning ved at udvikle tilbud og involvere målgruppen i forskellige faser for at sikre stabilitet og relevans. Omvendt har der været behov for, at projektlederen har indtaget en mere proaktiv rolle for at få sat ting i gang og etableret konkrete aktiviteter, så der begynder at være noget konkret substans at forholde sig til, at samarbejde om og at henvise bevægelsesuvante børn til.

Evalueringen viser yderligere, at bevægelsesuvante børn har brug for stabile og velkendte voksne samt genkendelige aktiviteter for at føle sig trygge og kunne deltage aktivt. Her har tankerne med bevægelsesvenner uddannet gennem FGU været for ambitiøse, mens der er fine elementer og værdi for børnene i at have bevægelsesvenner, som kan deltage og støtte op under den træning, som andre (stabile) unge eller voksne har hovedansvaret for.

Forældre og lærere italesætter, at der kan være store fordele ved at placere aktiviteter lige efter skoletid eller i umiddelbar forlængelse af skoledagen for at undgå transport.

Dertil har bevægelsesuvante børn brug for støtte til at lære sociale spilleregler og foreningskultur, hvilket kræver ekstra opmærksomhed fra trænere, hvor rollen som bevægelsesven især kan være en understøttende hjælpefunktion.

Del 3: Samarbejde på tværs af lokale aktører

Foruden uddannelse af bevægelsesvenner og kobling til bevægelsesuvante børn var det tredje hovedfokus i projekt 'Jeg til Os' at understøtte lokale foreningers sociale engagement og styrke samarbejdet på tværs af lokale aktører på Mors. Evalueringen har haft fokus på, hvorvidt og hvordan det er lykkedes at etablere samarbejde på tværs af lokale aktører.

Del 1 og 2 har allerede berørt samarbejdselementer, som her bliver opsummeret og suppleret med yderligere perspektiver på samarbejdet.

Evalueringen af samarbejdet baserer sig på en deltagerobservation til et netværksarrangement blandt det lokale foreningsliv, interview med FGU-underviser og -leder, to lærere fra en skole samt tre foreningsledere og projektlederen.

Til forskel fra del 1 og 2, som oplister en række centrale potentialer efterfulgt af opmærksomhedspunkter, er del 3 struktureret ud fra seks overskrifter, der opsummerer evalueringens centrale fund vedrørende samarbejde.

Boks 3: Centrale fund vedrørende samarbejde på tværs af lokale aktører

1. Stor velvilje til at samarbejde, men vanskeligt at konkretisere
2. Behov for forventningsafstemning og tydelig styring
3. Foreningssamarbejde starter med aktørernes egen virkelighed
4. 'Jeg til Os' kan inspirere foreninger til nyt 'socialt mindset'
5. Samarbejde mellem skole og forening sikrer identifikation og rekruttering af bevægelsesuvante børn
6. Foreningerne kan se potentialer i samarbejde med hinanden

Stor velvilje til at samarbejde, men vanskeligt at konkretisere

Generelt udviser både skole og frivillige foreninger positive holdninger til og interessetilkendegivelser for samarbejde.

Projektlederen nævner f.eks. her den opbakning, som foreningerne har vist i løbet af projektperioden:

"De [foreningerne] har været meget interesserede. Jeg er egentlig overrasket over, hvor mange foreninger, vi har haft berøring med. Og så kan det godt være, at de – i gåseøjne – bare har deltaget på en workshop eller på den der inspirationsaften. Men jeg har i hvert fald et overordnet indtryk af, at foreningerne er totalt klar på at hjælpe og løfte deres sociale ansvar."

Projektleder

Det samme indtryk får man i interviewet med de tre foreningsledere. De giver udtryk for, at de 'står med åbne arme', de vil gerne bidrage og samarbejde, men har samtidig en opfattelse af, at projektet "ikke er kommet i gang endnu".

Et konkret samarbejde opstod, som beskrevet i del 2, i projektperioden mellem en skole og en lokal forening, som i fællesskab skulle identificere bevægelsesuvante børn og etablere et særligt tilrettelagt tilbud efter skoletid, i skolens idrætshal, hvor foreningen i forvejen holder til. Men der viste sig at være lang vej, fra projektlederen indledte dialogen og fik positive tilkendegivelser fra både skole og forening, til at der blev igangsat et konkret tilbud.

Behov for forventningsafstemning og tydelig styring

Både skole og forening har forholdt sig afventende i forhold til, at projektlederen skulle tage initiativ til 'at komme i gang'. De to lærere fra skolen giver langt inde i projektperioden udtryk for, at rammerne og strukturerne for samarbejdet virker uklare, og de savner koordinering for at sikre, at de kan 'komme i gang'.

Lærerne fortæller i interviewet, at de derfor selv har taget hul på dele af opgaven med at udpege bevægelsesuvante børn. De deltager derudover i samarbejds møder, varetager kontakt til børnenes forældre og er meget proaktive i forhold til at få et konkret tilbud i gang i samarbejde med en forening. Dertil bliver de i løbet af involveringsprocessen bekendt med en række detaljer, som udfordrer samarbejdet:

"Jeg kan egentlig godt forstå SFO-personalet, dengang vi kom med en liste på de her 20 børn og sagde 'de skal være i hallen'; - hold nu op en diskussion der var, for 'hvor er de [børnene] henne?'"

Lærer, lokal skole

Citatet afspejler dels, at SFO'en ikke er forberedt på deres opgave, ikke oplever at være blevet involveret, men også, at der kan være en praktisk tidsmæssig opgave i at finde børnene og følge dem afsted. Dilemmaet opstår ifølge skolen også, fordi træningen ligger kl. 15-16, men at det ville være mere optimalt fra kl. 14-15, da der er børn, som ikke er tilmeldt SFO. Men kl. 14 er for tidligt i forhold til både at kunne benytte bevægelsesvenner, der endnu er i skole, eller at finde frivillige instruktører fra den samarbejdende forening.

I projektperioden valgte SFO'en en pragmatisk løsning med at tillade børn, der var tilmeldt idrætstilbuddet, men ikke SFO, at kunne opholde sig i SFO'en i timen op til træningen startede.

Hele denne case viser, at der faktisk opstod et samarbejde og en række konkrete tiltag, men at oplevelsen for både forening, skole og SFO givetvis kunne være bedre. Aktørerne efterspørger bedre styring og koordinering og forholder sig afventende, når der kommer en projektleder og inviterer til samarbejde. Dette understreger tidligere berørte perspektiver fra FGU, som også har efterspurgt en tydeligere styring i projektet.

Projektlederen har omvendt haft fokus på selve faciliteringen af samarbejdet mellem skole og forening og har ikke tænkt, at de meget konkrete opgaver med at finde en instruktør og opstarte et konkret tilbud hvilede på projektlederen.

Fremadrettet kan det være en fordel at sikre en fælles forståelse og måske ligefrem en visualisering af samarbejdet i en form for organiseringsdiagram for at sikre, at involverede parter i projektet er enige om roller, opgaver, tidsplan og tempo i samarbejdet.

Samtidig tydeliggør evalueringen, at der eksisterer en hårfin balance i rollen som projektleder mellem på den ene side at tage styring og sikre, at konkrete indsatser udvikler sig i praksis, og på den anden side at undgå at gøre sin egen rolle uundværlig, da projektlederen er finansieret af projektmidler. Det er derfor væsentligt at sikre forankring af samarbejdet hos de lokale aktører for et bæredygtigt perspektiv, men evalueringen understreger, at der er behov for opstartshjælp for at få skabt de gode erfaringer.

Foreningssamarbejde starter med aktørernes egen virkelighed

Foruden behov for styring og klare rammer, er et væsentligt fund i evalueringen, at foreningerne tager afsæt i deres egen virkelighed og indgår i samarbejder ud fra, hvor de kan bygge videre på allerede eksisterende tiltag. Derfor har de tre foreninger, som er blevet interviewet i forbindelse med evalueringen, forskellige opfattelser af, hvad 'Jeg til Os' egentlig går ud på.

De byder ind i samarbejdet dér, hvor de allerede har fokus, og hvor de kan se fordele eller synergier ved at justere eller skrue op for fokus.

En forening har allerede flere års erfaringer med at lave motorikhold for børn med fokus på leg og brug af kroppen med et tilbud, som meget ligner det særligt tilrettelagte hold, der blev etableret i løbet af projektet. Foreningen har dertil allerede forud for 'Jeg til Os' gode erfaringer med at sende unge frivillige på træneruddannelse og ser lighedstegn mellem uddannelse af bevægelsesvenner og eksisterende tilgang til unge hjælpetrænere.

Samtidig er foreningens fodboldafdeling i samarbejde med DBU blevet 'børneklub-certificeret', hvor de også har forpligtet sig til at sætte fokus på de børn, der ikke af sig selv kommer til fodbold. På den måde er der flere dagsordener i gang, som gør, at et samarbejde ind i 'Jeg til Os' giver mening.

Der er dog ikke i projektperioden opstået et konkret 'samarbejde', og på linje med tidligere pointer oplever foreningen at 'stå klar' og være afventende i forhold til konkret samarbejde.

En anden forening ser især potentiale i at indgå i samarbejde om identificering af de børn, som ikke kommer af sig selv, mens en tredje forening har indgået i 'Jeg til Os' med fokus på at få flere unge medlemmer. De har altså ikke haft fokus på bevægelsesuvante børn, men har i stedet fokus på at bruge de mere ressourcestærke unge i foreningen til at rekruttere unge på egen alder, der ikke er en del af foreningen. Samtidig har de fået uddannet en

række bevægelsesvenner via den friskole, som de deler idrætsfaciliteter med, og de oplever det som positivt, at eleverne bliver uddannet i skoletiden og derefter kan bruge deres kompetencer i foreningen i fritiden:

”Jeg tror, vi har fået øjnene op for... altså alternativer til, hvordan man ligesom kan få fat i de unge. Altså at gøre noget godt for dem, som er på vej ind i foreningen. Vi har fået øjnene op for, at det kan vi egentlig godt rumme, og vi kan godt gøre noget mere for de unge, så de føler sig mere velkommen, så de faktisk også har lyst til at blive, selvom de ikke er vant til at være en del af vores forening.”

”Det her med at have bevægelsesvenner og uddanne dem, og gøre det lidt mere fast. Det er en god idé. Det her med, at det fungerer godt med snakken ung til ung. At det ikke er sådan nogle gamle idioter som mig, der står og siger: ”Nu skal I gøre sådan her, og nu skal vi lege, og nu skal vi lige lave den og den aktivitet”. At det faktisk er de unge, der kommer og spørger, om de har lyst til at være med. Det hjælper altså den der unge tilgang til det.”

Repræsentant fra forening 3.

Selvom denne forening hverken har noget med FGU-eleverne eller fokus på koblingen mellem bevægelsesvenner og bevægelsesuvante børn at gøre, så oplever de deres helt egne fordele ved at indgå samarbejde via ’Jeg til Os’, som mere generelt handler om at involvere de unge mere aktivt i arbejdet med også at gøre foreningslivet attraktivt for andre unge. Det er i princippet en lidt anden dagsorden end det, der oprindeligt var tanken med ’Jeg til Os’, men ikke desto mindre også en vigtig dagsorden, der generelt er fokus på hos de store idrætsorganisationer i disse år¹⁴.

’Jeg til Os’ kan inspirere foreninger til nyt ’socialt mindset’

Foreningerne nævner, at det ’sociale’ aspekt og fokus i ’Jeg til Os’ er nyt, og at det kan sprede sig som et mere socialt mindset blandt både foreningslivet generelt på øen, men også hos deres unge frivillige:

”Vi kan mærke, at den sociale del med at tænke længere end til sporten, og tænke: ”Hvordan får vi fat i dem, som ikke er aktive?” Det har printet sig lidt mere ved dem [klubbens unge trænere], hvor det i klubben førhen nok har været os som udvalg, der har snakket om, hvordan vi får fat dem, der står uden for.”

Repræsentant fra forening 1

En anden forening nævner tilsvarende:

”Vi får jo nye hjælpetrænere og trænere hvert år. Men jeg synes, det vil være guld at få nogle bevægelsesvenner, som man kan bruge lidt mere bredt i foreningen. Også at få noget på tværs af holdene. Vi kunne godt arbejde videre med frivillighedsbegrebet selv. At tænke frivillighed ud over de enkelte hold.”

Repræsentant fra forening 2

¹⁴ F.eks. gennem DIFs projekt ’Fremtidens idræt for børn og unge’, eller DGI’s fokus på unge frivillige: <https://www.dgi.dk/foreningsledelse/viden-vaerktoejer/viden-vaerktoejer/forenings-frivillige/saa-dan-giver-i-plads-til-unge-frivillige>

Foreningerne har dog ikke konkret i projektperioden fået erfaring med at inkludere udvalgte bevægelsesuvante børn i foreningen, men de ser potentialer og nævner i den forbindelse vigtigheden af netop tværgående samarbejde som eksemplificeret i afsnittet herunder.

Samarbejde mellem skole og forening sikrer identifikation og rekruttering af bevægelsesuvante børn

Foreningerne kan se en fordel i at samarbejde med en skole i forhold til rekruttering af bevægelsesuvante børn. Foreningerne holder ikke selv øje med, hvad det er for nogle børn, der starter hos dem, og de har heller ikke mulighed for på den måde at agere proaktivt:

"Men vi kan jo ikke gå hen til et barn og sige... Altså vi kan lave en masse arrangementer i samarbejde med skolen, men vi må jo ikke på den måde gå ind og sige til forældrene: "Vi kan se, dit barn ikke er særligt vant til at bevæge sig"... Nej, der er det en god ide, at kommunen, eller frivilligcentret eller skolen byder ind."

Repræsentant fra forening 1

En anden forening nævner også, at der her er et centralt samarbejdspotential:

"Vi kan jo ikke rekruttere de børn. Vi ved jo ikke, hvor vi skal finde dem henne. Der er det en fordel at have dialog og samarbejde med skolen. Vi har dog en god fornemmelse af, hvad det er for nogle børn."

Repræsentant fra forening 2

Den tredje forening, som har fokus på 'ung til ung' fortæller også, hvordan de meget lavpraktisk har haft et samarbejde via 'Jeg til Os':

"Samarbejdet bestod egentlig i, at jeg gik ind i syvende-ottende klasse – de har idræt sammen. Og så spurgte jeg vores idrætslærer, om jeg måtte få lov til at låne 10 minutter af hans time. Og så fortalte jeg lidt om, hvad det vil sige at være frivillig, hvad man kan for eksempel, hvad man kan gøre for andre mennesker. Og så var der nogen, der kom og stillede spørgsmål til det og spurgte, om de måtte få lov til at være med til det."

Repræsentant fra forening 3

Da samarbejdet med foreningen først blev realiseret meget sent i projektet, er der primært erfaring med ét konkret arrangement, som blev afviklet en aften i foreningen, hvor unge kunne deltage med efterfølgende fællesspisning og socialt samvær. Foreningen har endnu ingen konkrete bud på, hvad denne 'prøvehandling' fører med sig på sigt ud over at håbe på, at det fører til flere medlemmer i ungemålgruppen.

Foreningerne kan se potentialer i samarbejde med hinanden

De involverede foreninger giver som nævnt udtryk for, at de ser positivt på et initiativ som 'Jeg til Os'. De vil også gerne samarbejde med hinanden, og en forening nævner, at de netværksmøder, som blev holdt af Frivilligcenter Mors som led i 'Jeg til Os', har været med til at starte dialogen om, hvordan foreningerne kan bruge hinanden bedre.

Konkret talte foreningerne om, at de kunne reklamere for hinandens aktiviteter på deres respektive Facebooksider, da de er fælles om udfordringen med rekruttering af nye medlemmer. Omvendt har det været vanskeligere at få deciderede samarbejder mellem f.eks. sociale foreninger og lokale idrætsforeninger etableret, hvilket ellers var noget af det, projektlederen forestillede sig, der kunne komme ud af samarbejdet:

Projektleder: "Jeg vil også sige, at arbejdet med at få samarbejdet op at køre mellem idrætsforeninger og sociale foreninger har været svær. Det har heller ikke været hovedfokus i det her projekt, men når man har prøvet, så har det også været svært (...)

Jeg havde lidt drømt om, at man kunne låne hinandens frivillige (...) Som sådan et ekstra lag af viden om de her børn (...) F.eks. en socialforening, der lavede saftevandsfællesskab ude i idrætsforeningen efter træning. Måske nogle, der havde kompetencer og overskud til at snakke med forældrene, mens idrætsforeningen tog sig af børnene. Altså Sådan på den måde."

Interviewer: "Hvad tror du, man kunne have gjort for, at de her foreninger kom tættere på at matche med hinanden i projektet?"

Projektleder: "Ja, altså sådan helt lavpraktisk noget mere netværksarbejde. Vi holdt jo de her workshops, en der skulle nok også have været noget opfølgning på efterfølgende. F.eks. få lavet konkrete 'legeaftaler' eller en kontrakt med hinanden om, at lave noget sammen."

Projektleder

Projektlederen er her selv med til at understrege behovet for dels at sikre styring, dels at der skal være noget meget konkret at forholde sig til og samarbejde om, hvis man vil omsætte de mange positive tilkendegivelser og interesse til konkrete samarbejder.

Opsummering – samarbejde på tværs af lokale aktører

Del 3 har haft fokus på de forskellige samarbejder, der opstod i projektperioden. Projektet har haft et ønske om at understøtte lokale foreningers sociale engagement og styrke samarbejdet på tværs af lokale aktører på Mors.

Evalueringen viser en række positive holdninger, velvilje og interesse for projektet og tankerne bag 'Jeg til Os' blandt de samarbejdende aktører.

Mange af de involverede aktører har dog en fælles oplevelse af, at de i lang tid forholdt sig afventende til, at 'projektet kom i gang', og de har været usikre på deres egen rolle.

Samtidig har det været vanskeligt at konkretisere samarbejdet fra positive tilkendegivelser til igangsættelse af konkrete tilbud. Her har været behov for tydeligere styring og koordinering, mens det samtidig blev tydeligt, at meget grundlæggende barrierer som f.eks. at finde frivillige instruktører i dagtimerne var en udfordring.

Evalueringen viser, at det, i de etablerede samarbejder med frivillige foreninger, sker ud fra foreningernes eksisterende tiltag og fokusområder. Derfor former indholdet af samarbejdet om 'Jeg til Os' sig i løbet af projektperioden og ser ikke ens ud på tværs af foreninger. De interviewede foreninger ser derfor potentiale i at justere og udvide deres eksisterende aktiviteter eller fokus i samarbejde med projektet.

Selvom meget få konkrete handlinger nåede at blive realiseret i løbet af projektperioden, nævner flere foreninger, at projektet har introduceret et nyt socialt mindset, hvor der tænkes længere end blot sporten. Der er fokus på at inkludere dem, der ikke er aktive og på at skabe et mere socialt miljø, og de har gennem projektet fået skærpet fokus herpå.

Foreningerne ser en fordel i at samarbejde med skoler for at lykkes med at række ud til de målgrupper, der ikke kommer i foreningen af sig selv. Skolerne har bedre forudsætninger for at identificere og rekruttere bevægelsesuvante børn. Skolerne kan hjælpe med den første kontakt til familierne og agere matchmakere, men det kræver i givet fald nogle ressourcer af de involverede lærere.

Der har ikke i projektperioden været et samarbejde med SFO'en, men evalueringen viser, at det ville være en fordel også at have denne aktør med, når skolen indvilliger i at samarbejde, især hvis der oprettes foreningstilbud, hvor eleverne kan deltage i forlængelse af skoledagen, og hvor nogle måske opholder sig i SFO'en og skal have hjælp til at komme afsted på et bestemt tidspunkt.

Endelig ser foreningerne potentiale i at samarbejde med hinanden, men har ikke i løbet af projektperioden fået konkretiseret disse samarbejder. Her kan også være behov for, at en projektleder hjælper med opstarten og sikrer nogle konkrete elementer at samarbejde om og konkrete aftaler på tværs af f.eks. sociale foreninger og frivillige foreninger.

Afrunding

<p>Hvorvidt og i hvilken grad lykkes projektet med at uddanne bevægelsesvenner og matche dem med idrætsuvante børn/unge?</p>	<p>Det lykkedes at uddanne 85 unge bevægelsesvenner, mens match én til én med bevægelsesuvante børn var mere vanskeligt.</p> <p>Projektet udviklede samarbejder mellem ungdomsskole og forening, samt mellem en friskole og en forening for at sikre uddannelse af unge, som har en anden profil end unge fra FGU.</p> <p>Én bevægelsesven (uddannet i samarbejde med ungdomsskolen) blev tilknyttet et særligt tilrettelagt hold af bevægelsesuvante børn efter skoletid.</p>
<p>Hvilke potentialer og opmærksomhedspunkter opstår i samarbejdet med FGU som samarbejdspartner?</p>	<p>Fokus på FGU-elever er meningsfuldt af flere årsager. Mange elever har begrænset kendskab til -og i enkelte tilfælde dårlige erfaringer med foreningslivet, og de får derfor personligt en række positive erfaringer med sig i selve uddannelsesforløbet.</p> <p>De kan relatere til yngre børn, som aktuelt er bevægelsesuvante og kan dermed potentielt bidrage med noget ganske værdifuldt og særligt, som andre trænere kan have svært ved.</p> <p>Evalueringen viser at det er vigtigt, at FGU-eleverne ikke fra starten af tænkes ind i en meget central og faciliterende rolle, men at de kan bidrage til at understøtte og bakke op i de aktiviteter, som andre har ansvar for og potentielt på sigt voksne med opgaven</p> <p>Hvis man i stedet for at italesætte FGU-elevernes rolle og opgave som bevægelsesvenner kalder det for hjælpetrænere, giver det også mere genklang i foreningslivet.</p> <p>Projektet har skabt en opmærksomhed på de potentialer, der ligger i at tænke hjælpetrænere som generelle, sociale/pædagogiske støttepersoner til børn på hold i idrætsforeningerne, frem for den mere traditionelle forståelse af en hjælpetræner, som har specifik fokus på den idrætsgren, som er omdrejningspunkt for aktiviteten.</p> <p>Opmærksomhedspunkter:</p> <p>Målgruppen af FGU-elever er et sted i livet, hvor der sker mange forandringer og kan derfor have svært ved at knytte sig til en rolle, hvor der er behov for at kunne være en stabil støtte for et yngre barn.</p> <p>Når bevægelsesvennerne har fået erfaring med at være tilknyttet et hold og har arbejdet med målgruppen af yngre børn, kan der være mulighed for progression og øget ansvar – f.eks. som følge til nye børn. Dette bør dog ikke være det primære mål med uddannelsen af FGU-elever.</p> <p>Derfor er der behov for en systematisk tilgang, som sikrer match, hvis man skal lykkes med at koble unge med foreninger. Man kan ikke forvente, at de unge selv er opsøgende efter endt uddannelsesforløb, ligesom foreningerne har svært ved at finde frem til de unge bevægelsesvenner.</p> <p>Det kunne eksempelvis løses ved enten at koble rollen som projektleder tættere på bevægelsesvennerne eller via et tættere samarbejde mellem</p>

	<p>FGU og konkrete foreninger i lokalområdet. Førstnævnte kan være meget vigtigt i en opstartsfasen, mens der på sigt kan være en bæredygtig og varig løsning i, at samarbejdet fungerer mere direkte mellem uddannelse og forening, når der er etableret et kendskab og erfaringer med at koble elever til foreningen (og når projektmidler til finansiering af en projektleder ophører).</p>
<p>Hvorvidt lykkes det at rekruttere bevægelses-uvante børn og skabe bevægelsesglæde og trivsel via deltagelse i aktive fællesskaber?</p>	<p>Potentialer</p> <p>Det er lykkedes at rekruttere bevægelses-uvante børn via samarbejde med en lokal skole, og evalueringen viser, at børnene findes og behovet for særligt fokus på bevægelses-uvante børn er relevant.</p> <p>Prøvehandlingen er en succes ifølge forældrene til nogle af de børn, som deltog på holdet. Tilbuddet skaber glæde hos de børn, som deltager, og forældrene håber på, at tilbuddet fortsætter.</p> <p>Deltagelsen på holdet skaber et præstationsfrit rum og bringer både børn og familier nærmere foreningslivets værdier og fællesskaber.</p> <p>Opmærksomhedspunkter:</p> <p>Overordnet skal det være tydeligt for fagprofessionelle, at der findes et tilbud, og hvad karakteren af tilbuddet er, så de er trygge ved at henvise bevægelses-uvante (og ofte sårbare) børn til tilbuddet.</p> <p>Samme tydelighed er nødvendig overfor forældrene, hvis de skal forstå og føle sig trygge, og i den forbindelse fremgår der af evalueringen et behov for også at være opmærksomme på særlig kommunikation til forældre med anden etnisk baggrund, så de finder frem til tilbuddet og kan forstå, hvad der foregår.</p> <p>Børnene har i højere grad end andre børn behov for at møde stabile voksne, der kan håndtere svingende humør og understøtte børnene i foreningslivets sociale koder (f.eks. turtagning, holdånd m.v.).</p>
<p>Hvorvidt og hvordan lykkes det at etablere samarbejde på tværs af lokale aktører?</p>	<p>Foreningslivet, skoler og FGU på Mors forholder sig nysgerrigt til projektet 'Jeg til Os' og bakker op om tankerne bag. Flere aktører nævner, at de 'står med åbne arme', men der opstår en udfordring i forhold til at etablere konkrete indsatser og samarbejder.</p> <p>Evalueringen viser, at der er behov for en mere proaktiv og styrende rolle som projektleder for at sikre de rette relationer og fremdrift. Det er meget afgørende især i opstarten af nye tværgående samarbejder og relationer, da man ikke kan forvente, at hverken frivillige eller fagprofessionelle med mange andre opgaver kan påtage sig de indledende manøvrer.</p> <p>Flere foreninger har dog påtaget sig et stort ansvar i projektperioden og har bidraget både i samarbejde med FGU og ungdomsskole i forhold til uddannelse af bevægelsesvenner, og i forhold til at indgå i prøvehandlinger for at sikre fokus på at få bevægelses-uvante børn med i fællesskaberne.</p> <p>Foreningslivet er grundlæggende hindret i elementer, der handler om at finde frivillige hænder før kl. 16, hvorfor det i praksis er en stor udfordring at fortsætte det tilbud, som blev etableret i projektperioden.</p> <p>Foreningerne mærker, at et projekt som 'Jeg til Os' kan være med til at sætte skub i et generelt 'socialt mindset' og dermed påminde foreningerne</p>

om vigtigheden af også at have opmærksomhed på de målgrupper, der ikke dukker op af sig selv.

Foreningerne hilser dertil unge bevægelsesvenner velkomne, og kan se stor værdi i 'hjælpetrænere', der har et socialt fokus mere end specifik optagethed af en konkret idrætsgren. Der er således stort potentiale i at få flere unge hænder til foreningerne på Mors, hvis man lykkes med at skabe relationer mellem unge uddannede bevægelsesvenner og det lokale foreningsliv, så Jeg kan blive til Os.

Litteratur

Børne- og Undervisningsministeriet u. å. *Målgruppevurdering*. Lokaliseret d. 25.10.2024 på URL ([Målgruppevurdering | Børne- og Undervisningsministeriet](#))

Bilberg, Line & Pilgaard, Maja (2024). *Evaluering af GRÅK PLAY*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Folketingets Statsrevision (2024). *Den forberedende grunduddannelse (FGU). Rigsrevisionens beretning afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger*. København, Folketinget Rigsrevisionen (lokaliseret d. 25.10.2024 på URL ([Beretning om den forberedende grunduddannelse \(FGU\)](#)))

Ibsen, Bjarne (2024). *Kulturel kapital og frivilligt arbejde - Sammenhænge mellem deltagelse i kultur- og fritidsaktiviteter og deltagelse i frivilligt arbejde*. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Madsen, M. U. (2022). *Hver tredje FGU-lærer: FGU har svært ved at rumme alle elever*. Lokaliseret d. 16.10.2024 på URL ([Hver tredje FGU-lærer: FGU har svært ved at rumme alle elever | EVA](#))

Petersen, F. J. (2024). *Ændringer i danskernes idrætsvaner over tid. Danskernes motions- og sportsvaner: Et nationalt panel*. Aarhus. Idrættens Analyseinstitut

Pilgaard, M., Jensen, M., Eske, M., Kollerup, T. K. & Andersen, C. R. (2024). *Unge deltagelse og demokratiske involvering i foreningsidrætten*. Aarhus, Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, Maja & Dinesen, Malene Skov (2024). *Evaluering af Aktive Hverdagssteder*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut & INEVA. (Endnu ikke offentliggjort).

Rosenkilde, S. & Nygaard, M. et. al (2024). *Sundhed og trivsel blandt elever på FGU 2023*. Lokaliseret d. 25.10.2024 på URL ([2023 SUNDHED OG TRIVSEL blandt elever på FGU](#)). København. Sundhedsstyrelsen.

Bilag 1: Billeder fra snap-log øvelse med FGU-elever

